

Iturria: *Ipuinak*, Agustin Iturriaga (Antonio Zavalaren edizioa). Auspoa, 1967.

Klasikoen Gordailuan:

<http://klasikoak.armiarma.com/idazlanak/I/IturriagaIpuinak.htm>

IPUIAK

Agustin Iturriaga

Klasikoen Gordailuak egindako lanak oro dominio publikokoak dira, eta, Jabetgo Intelektualaren Legearen arabera jatorrizko idazlanak bestelako eskubiderik ez baleuka, nahi bezala erreproduzi daitezke.

BERNARDO JAUNARI

*Arkangoitzeko Jauregiko seme, Iriburuko Alkate,
Baionako batzarre andian esertzen dan
Bernardo Jaunari:*

Bernat, joan dan neguan,
biok geundenean
ederki apaldurik
suaren aldean,
egin oi zenduen maiz
eztanda irriaz,
ipui oiek arturik,
zuk irakurriaz.
Nola zerez bait-dezu
belarria fiña,
eta gustoa berriz
da gauza jakiña,
bein baño geiagotan
zure esanakiñ
ipui oiek berriro
oi nituen egiñ.
Ala, onak badira,
zuri zaizkitzu zor,
ez dute, ez, zu beste
jaberika iñor;
egiten dizut bada
beren eskaña,
faltarik badute da
nerea guztia.
Gañera nik izanik
zu adiskidea,
besteri ez liteke

eder eskaintzea.
 Bernat, zuk eskañi au
 artzen badirazu,
 txit mesede andi bat
 egingo dirazu,
 zeren len adiskide
 andiak bagera,
 gero andiagoak
 gu izango gera.

EUSKAL-ERRIKO GAZTERIARI

Nere Euskal-Erriko
 gazteri ederra,
 ez det uste derala
 egin lan alferra,
 ipuiak ifintzean
 gure zortzikoan,
 kantatzeko, nai bada,
 arturik gogoan.
 Badirade latinez,
 badira erderaz;
 ez al ditugu bear
 guk ere euskaraz?
 Bai, on da jakitea
 lengo denboretan
 txit omen zekikela
 ederki itzketan
 txakur eta katuak,
 auntsak, azeriak,
 itz batean, orduko
 abere guztiak.
 Ala dio Esopok;
 gizon egitia
 ote zan, ez dakit nik,
 edo gezurtia;
 baña ez da dudarik
 zala txit txikia,
 bizkar makurra eta
 jakintsun andia;
 eta lendabiziko
 onen mesedeak
 mintzarazo zituen
 ederki abereak.
 Aditurika oien
 jardun-erausiak,
 egingo dituzute

askotan irriak;
 esango ere dezute
 egiñika farra:
 «Ez uen orregatik
 jende ura narral».
 Ipuien akaballan
 dauden sententziak,
 agiri da dirala
 egia andiak;
 eta, sartzen badira
 zuen biotzetan,
 damutuko ez zazute
 zeren egunetan.
 Orra Esopo jaunak
 nai duen saria,
 eta orra nik ere
 nai dedan guzia.

AZERIA ETA OLLOA

Azeri zar andi bat,
 gosaldu gabea,
 zebillen sasiz sasi
 errabiz betea;
 illuntzera zihoan,
 eta mokadurik
 jan gabe arkitzen zan
 gaisoa oraindik.
 Olo batek kakaraz
 egiñik onetan,
 an dijoa lasterka
 lau oñen puntetan;
 ozta ollotegira
 alderatutzen zan,
 olo guztiak iges
 an dijoaz egan;
 bakarrik gelditu zan
 otarre batean
 kolka arkitzen zan bat
 arraultzen gañean.
 Aldamenetik zaio
 azeria asten
 kolkari belarrira
 onela esaten:
 «Zer da ori, maitea?
 Kioa al dezu?
 Edo arraultz egiten
 zaude orrela zu?
 Atera bear nazu
 kezka onetatik;
 nola arkitzen zeran
 jakin nai nuke nik».
 «Jauna —dio olloak—,
 arkitzen naiz gaizki;
 aienatzen bazera

jarriko naiz ongi».
 Zenbati, nola gauden
 galde egitean,
 ez diegu esaten
 geren barrenean
 azeriari esan
 ziona olloak,
 miñez zeukan orduan
 saskian kioak?

TXAKUR BIAK

Sultan zan zakur ausart
 guztizko jalea,
 batez ere ariki
 gizenen zalea.
 Ister andi lodi bat
 bein, uste-kabea,
 nagusiari zion
 ostu bere etxean.
 Pinto, aren laguna,
 ez jale txikia,
 zokoz zoko zebillen,
 galdurik guztia,
 Sultanen billa, eta
 sukai-bazterrean
 noizbait topatu zuen
 etziñik lurrean,
 ari-isterra jaten
 alegin guztian,
 arturika aurreko
 bi oñen erdian.
 Beldurrez ez ziola
 utziko pakean,
 marmar asi zan Sultan
 Pinto ikustean,
 begiak armaturik,
 jasorik sudurra,
 letagiñaz puskatzen
 zuela ezurra.
 Pinto asitzen zaio
 bertatik galdetzen:
 «Zer deaurrukeria
 ari aiz egiten?
 Zeñek burutara dik
 etxe-mot onetan
 astea orren fresko,

Pinto, lapurretan?
 Ez aiz oroitzen zenbait
 nausiak nai digun?
 gurekin dabilela
 jostatzen gau t'egun?
 Ez duela beñere
 jaten mokadurik,
 aurrena gu bioi
 eman gabetanik?
 Nausiari diozkak
 ematen eskerrak,
 despensatik ostuaz
 arien isterrak?
 Onelako pagurik
 ez dik ark merezi;
 bertatika bear dek
 ister ori utzi.
 Zakurrak izan baik
 leiala, prestua,
 edo ez dek zakurra,
 baizika katua».
 «Bertatik segitzeko
 ire konsejua,
 zeña ikusten diat
 dala txit justua,
 Pinto —dio Sultane—,
 galdetxo bat iri
 egin beaiat orain;
 esan zadak niri:
 baldin ari-ister au
 utzitzen badet nik,
 Pinto, nere maitea,
 ez al dek jango ik?».
 Besteri konsejua
 nai dionak eman,
 lenaz ikusi baik
 bera premian dan.

ERREMENTARIA ETA ZAKURRA

Errementari batek,
 kanpora joatean,
 etxe-zai uzten zuen
 zakurra atean.
 Egun batez lapurrak
 dirua kutxatik
 ostu zuten, sarturik
 atzeko aldetik.
 Oartu zan orduan
 errementaria
 falta zala etxean
 zan diru guztia,
 burua galdu eta,
 arturik makilla,
 etxe guztitik dabill
 zakurraren billa.
 «Atorkit onontz, Turko!»
 oju egiten dio;
 zakurra ixill-ixill
 badijoakio,
 guztia beldurturik,
 belarriak bean,
 burua makur eta
 buztana anka-pean.
 «Turko —esaten dio—,
 zertarako aut nik?
 Ez diok etxeari
 egiten konturik;
 malluen otsak ez au
 beñere esnatzen,
 plater-soñuak berriz
 laster au ernaitzen;
 lanari utzi eta
 ni jaten astean,
 falta gabe an aukat
 zut aldamenean.

Ez dek inoiz ikusi
 nere sutegia,
 maiean ikusten dek
 ire nagusia;
 uste dek noski, Turko,
 aizela kondea,
 orrela bizitzeko
 ase ta betea,
 beti etziñ eta lo,
 altxa gabetanik,
 sukaldera joan eta
 asetzeko baizik?».
 Itz oien ondotika,
 Turkok, ikustean
 nausiaren makilla
 zuela gañean,
 iges egin ondoren
 aurreko atetik,
 ojuka asten zaio
 burua jasorik:
 «Zer du geiago, Jauna,
 nik baño kondeak?
 Nik bezin ongi daki
 bere mesedeak
 sortzetik dakarrela
 nork bere patua,
 naiz dala zakurra ta
 naiz dala katua;
 ez zituen zakurrak
 egin Jaungoikoak
 lanean aritzeko,
 baizikan astoak».
 Nausiak, ikusirik
 burua ain gora,
 beldurrez ez zekion
 saltatu lepora,
 erantzun bide zion
 modu onarekin:
 «Ez det nai, konde jauna,

nik jardun zurekin;
 oiek guztiak dira
 zure erausiak,
 akabatu ditzagun
 gaur gure auziak.
 Zuk badakizu dala
 etxe au nerean,
 eta nai det emendik
 kanpora joatea.
 On da ikus dezazun,
 Turkotxo, gaur bertan
 nola bizi diraden
 beste etxeetan».
 Ikusirik zakurrak
 ala despeditzen,
 asten da emen sartu
 eta andik irten,
 ez du Turkok gustoko
 etxerik topatzen:
 an erabilli beau
 tornu-burruntzia,
 erretzeko arentzat
 ez dan arikia;
 emen itxu-aurreko
 da aren jarduna,
 beti barau, ez dezan
 galdu osasuna;
 azkenik beste etxe
 aberats batean
 gau t'egun an daukate
 loturik katean.
 Onela ikusten du
 dirala laratzak,
 errian diran etxe
 guztietan, beltzak,
 eta lan egiteko
 gure Jaungoikoak
 guztiok gaituela
 egiten astoak.

KATU BIAK

Etxe andi batean
 zituzten katu bi,
 bata Zapiron eta
 beste Misipi.
 Biak zeuden gizenez
 lertzeko zorian;
 norik beste alako bi
 arkitu errian?
 Maitatuak ziraden
 etxean biziro,
 aien bizia oi zan
 jan, josta eta lo.
 Beti uzten zituzten
 bi katu prestuak
 pakean arratoiak,
 pakean saguak.
 Samurregia zuten
 gaisoak biotza,
 aiei emateko
 zarpaz eriotza.
 Goiz batean zeudela
 eltzeen ondoan,
 lurreen etziñika,
 lo gozo-gozoan,
 abarrots batek ditu
 batetan esnatzen,
 eta aurrera dute
 biak begiraten;
 ikusten dute suan
 tornu-burruntzia,
 eta artan jiraka
 kapoi bat andia.
 Erasotzen diote
 biak kapoiari,
 eta dirade jaten

atzaparka ari,
 begiak armaturik
 eta marmarraraz,
 buztana arontz-onontz
 maiz erabilliaz.
 Ikustekoak ziran
 bat eta bestea,
 tantaka kokotzetik
 jarioz koipea.
 Jan zituzten orduan
 mamiak, ezurak,
 baita ere garbitu
 mingañaz sudurrak.
 Misipik omen zion
 esan Zapironi:
 «Gauza bat orain zaidak
 gogoratu niri:
 jan degun ezkeroztik
 kapoitzar guztia,
 jan dezagun lasterka
 orain burrunzia».
 «Ago ixillik, mutil,
 —dio Zapironek—,
 kontzientzia ori
 egiteko non dek?».
 Erantzun omen zion
 irriaz Misipik:
 «Astoa, errepañak
 zer dion ez dakik?
 Kontzientziaraño
 etorri ezker,
 mandoa nerea dek,
 gerokoa gero».
 Zapironek, entzunik,
 zer zion Misipik,
 «Jan zak, nai badek! —dio—;
 ez diat jango nik!».
 Zenbat ez ote dira
 kristaben artean

eskrupuloz beteak
ezin dutenean,
eta besteen gauzaz
eskrupulo gabe
egiten diradenak,
al badute, jabe?

ITZ-ONTZIA

Parisen eta beste
erri aundietan
ikusi oi dirade
asko karrketan,
egunaz eta gabaz,
gizon itz-ontziak,
jendez inguraturik
daudela guztiak.
Batek an egiten du
artzaren orrua,
besteak or gabazko
ontzaren kantua;
azkenik beste batek
arpegi berean
farra eta negarra
denbora berean,
erakusten duela
arpegia, ziñez,
alde batetik farrez,
bestetik negarrez.
Aien artean zan bat
txikiratzallea,
guztien gain-gañeko
gurrinka-gillea.
Txit jende asko zeukan
karrika-buruan,
aoak zabaldurik,
bere inguruan.
Kapa andi batean
zegoan bildurik,
bultzaka, ezin leku
iñolaz egiñik.
Oju egiten zioten:
«Fuera, fuera kapa!»,
beldurrez zezakean
zerbait ala tapa.
Kapa kendu ondoren

gurrink egiten du,
 aiñ ongi non jendea
 algaraz lertzen du.
 Asten da bereala
 gurrinkari abilla,
 txapela luzaturik,
 bertan diru-billa,
 eta mutiko batek
 dioke esaten
 jokatuko diola
 gurrinka egiten.
 Apostura egiñik,
 biak dira asten
 karrikaren erdian
 gurrinkak egiten.
 Aditu zutenean
 txikiratzallea,
 oju egiten dute:
 «Len baño obeal».
 Eta, aditurika
 gero mutikoa,
 «Fuera, fuera!» esanaz
 jendea an dijoa.
 Galtzarbe-sare bat du
 mutillak agertzen,
 eta txerrikume bat
 die erakusten,
 esaten dielarik:
 «Tximurtxi batekin,
 ez nik, mutiko onek
 dik gurrinka egin.
 Zuek diozutenez,
 txikiratzalleak
 egin dizkik gurrinkak
 onek baño obeak.
 Erriak bazinduzte
 zuek buru-zagi,
 ez uke justizia
 ibilliko gaizki!».

OTSOA ETA ARKUMEA

Arkume bat joan zan bein
 erreka batera,
 egarritu zalako,
 ura edatera;
 irteten da otso bat
 aurreko menditik,
 jartzen zaio edaten
 garaiko aldetik.
 Bildotxa zegoan txit
 mardul, biribilla;
 asko ibiltzen gera
 alakoen billa.
 Asten zaio otsoa
 ojuka esaten:
 «Mutil, zertan ari aiz
 ur guztia loitzen?».
 «Jauna —dio bildotxak—,
 naita ere, urik
 ezin zikin nezake
 nik beko aldetik;
 ikus beza berorrek,
 baldin badu gura,
 or goitik emen bera
 datorrela ura».
 «Ala dek —dio—, baña
 oraintxe urte bi
 zikindu idan arras
 ura emen niri».
 Nola izan diteke,
 —arkumeak dio—
 baldin orain urte bi
 ez banintzan jai?».
 «Arrazoi dek —otsoak
 dio erantzuten—;
 oraintxe asitzen nak

kontuan erorten;
 ire anaia uen,
 bai, ire anaia;
 oroitzen nak ni zala
 egun ura jaia».
 «Ez da —dio bildotxak—
 orrelako gauzik:
 ez det, jauna, nik izan
 sekulan anairik.
 «Ire amak orrela
 bear zian izan»
 erantzunaz, otsoa
 lasterka asi zan
 bildotxaren ondotik,
 ta nai zuen egin
 milla puska gaisoa
 lau letagiñakin.
 Eltzera zijoala,
 bertan da azaltzen
 eiztari bat, eta du
 bi balaz pasatzen.
 Onela kendu zizkan
 gure Jaungoikoak
 otsoari bildotxa
 jateko gogoak.

ETXE-ARRATOIA ETA SORO-ARRATOIA

Soro-arratoi batek
 etxe-arratoia
 ikusi zuen lodi,
 gizen eta joia.
 «Adiskidea —dio
 bertatik esaten—,
 zure mardultasunak
 guztiz nau arritzen;
 nonbait ongi ona da
 daukazun biziya;
 egia esateko,
 dizut enbidiya».
 «Nere bizi-modua
 jakin nai badezu,
 —erantzuten dio ark—,
 zurea esazu».
 «Ni —dio sorokoak—
 zelaiz zelai nabill,
 ale bat edo beste
 ote dezadan bill.
 Askotan biurtzen naiz
 zulora lerturik,
 aletxo bat bakarra
 bildu gabetanik.
 Orduan jaten ditut
 belarren sustraiak,
 eta izaten ditut
 sabel-errabiyak.
 Nere bizi-modua
 orra, adiskidea;
 orain jakin bear det
 nik ere zurea».
 «Arrazoia daukazu
 —dio erantzuten,
 eta asitzen zaio

onela esaten—:
 Zure bi saietsetan
 det ongi ikusi
 ase eta betean
 ez zerala bizi;
 argia agiri da
 batetik bestera,
 negu onetan zoaz
 goseak iltzera.
 Eroen kontua da
 nekez bizitzea,
 zurrena neke gabe
 tripa betetzea.
 Sinistatu nazazu:
 nik, adiskidea,
 oraindika ez dakit
 zer dan nekatzea.
 Bizkitartean nago
 beti uguiturik,
 jan baño jan naiago
 eta ezin janik.
 Atoz ikus dezazun
 nola nik etxea
 goitik bera daukadan
 janariz betea.
 An daukatzit zintzillik
 gazta Frandeskoak,
 odolkiak, lukaikak
 eta txorizoak.
 Bakarrik nago eta
 nai nuke laguna,
 igarotzeko pozez
 jostatzen eguna».

Ozta soro-arratoiak
 zuen au aditu,
 berealaxe zion
 atzetik jarraitu.
 Etxera zirenean
 elkarren ondotik,

sartu ziran despensan
 katuen txulotik.
 Sorokoak ozta du
 goratzen burua,
 uste du ikusitzen
 duela zerua.
 «Zer da au? —dio ojuka—.

Au bai dala mauka!
 Onelako fortuna
 munduan nork dauka?».

Pozez eroturika,
tras, salto batean,
 igo eta jartzen da
 lukaiken gañean.
 Jan eta jan ari da
 ezin uguiturik,
 ez du iñork ikusi
 alako jalerik.
 Onela ari dala
 sabela betetzen,
 katuaren miauak
 dirade aditzen.
 Aditu bezin laster
 eta salto bian,
 etxeko arratoia
 sartzen da kabian.
 Ura ikusi eta
 gero, sorokoa
 lasterka ondotika
 argana dijoa.
 Nai baño nekezago
 sartu zan txulotik,
 zeren sabela zeukan
 lukainkaz beterik.
 Ikusten du laguna
 ikaraz betea,
 neke andiarekin
 artzen asnasea.
 «Zer da? —esaten dio—

Zer da beldur ori?
 Zer gertatzen zaik, mutill?
 Esan zadak niri». Asnas eziñ arturik
 dio erantzuten:
 «Katuaren miauak ez dituk aditzen?
 Badituk lau etxean, laua eiztariyak,
 oiek jan zizkidatek nere bost anaiak.
 Begira zak nola nik daukadan buztana,
 erdiya larrutua, beste erdiya jana.
 Doi-doia egun batez nian iges egiñ,
 kontentu gelditu nak onenbesterekin.
 Geroztik galtzen diat osoro burua,
 aditzen dedanean katuen miaua».
 Au entzun zuenean, dio sorokoak:
 «Maiz badira ikara gaur bezalakoak,
 oa, mutill, nai badek deaurru-etxera,
 naiago diat nik joan sustraiak jatera».
 Gabaz irtenik joan zan esanaz bidean,
 peligrotika libre arkitu zanean:
 «Obe diat nik askoz pobreza pakean,
 ez aberastasuna ikaren artean».

ESNE-SALTZALLEA

Neskatxa bat zijoan plazara neguan,
 eskuan txantxilla ta kaikua buruan.
 Gorputz liraña zuen, gerriya txit mea,
 illea erporaño urre-kolorea;
 perla gisako ortzak, aoa txikiya,
 begiak beltz andiak, ezpaña gorriya;
 ibillian iñori ezer zor ez zion;
 itz batean, jendeak begiratzen zion.
 Lasterka bere buru zijoan itzketan,
 itz egiten zuela manera onetan:
 «Esne au nerea det, ala aitak esan dit,
 saldu ta diru asko niri emango dit.
 Bereala beatut arraultzak erosi,
 saski bat bete arraultz izango det noski.
 Uda berriya dator, maiz nere burua txitox ikusiko det
 nik inguratua. Egiten diranean
 ollanda-ollasko, artuko det aiekin

dirurikan asko,
 erosteko ferian
 aurrera txerriya,
 berexitzen derala,
 al bait, umaziya.
 Ugari izan bait-da
 txit aurten ezkurra,
 jo-araziko diot
 laster tripaz lurra.
 Nola izango duen
 urdaia lodiya,
 artuko det onekin
 nik diru audiya,
 eta erosiko det
 txaltxo bat urrisa,
 umeak egin ditzan
 etxekoen gisa.
 Urte asko baño len,
 badet nik ustea
 arkituko naizela
 ganaduz betea.
 Ozta izango al da
 errian neskatxik,
 dotea nik adiña
 izango duenik».
 Asmo oiek egiten
 ari dan artean,
 irristatzen zaiozka
 bi oñak lurrean.
 Adiyo aren esne,
 arraultz ta txitoak,
 adiyo txerri, txal ta
 dote guztizkoa.
 Askotan dirudite
 gure esperantzak
 osoro txakurraren
 gaberdiko ametsak.

ASTOA ETA TXERRIA

Asto bat bizi oi zan
 ukullu batean,
 eta txerri bat berriz
 aren bazterrean.
 Txerriari astoak
 zion enbidia,
 zeren askoz obea
 zan aren bizia.
 «Ori —esaten zuen—
 dago uguiturik,
 ez dezake ezer jan
 ez badu iriñik;
 ni berriz emen nago
 gosez idikirik,
 majaderan ez daukat
 lastoaren piskik.
 Noizik bein baldin badet
 millizkatzen zaia,
 iduritzen zat dala
 orduan eztaia.
 Goizetik arratsera
 oi da aren lana:
 tripa ezin jaso,
 ezer ezin jana.
 Ni beti narabilte
 arras zamaturik,
 indarrak galdu eta
 ezin igiturik. Atz egiten diote
 ari bizkarrean,
 maitetxoa esanaz
 jana ematean;
 ni zamaren azpian
 ez naute urriki,
 beaituzte egunean
 neretzat makil bi;

zenbat eta daukadan
 indar gutxiago,
 anbat eta gañean
 det golpe geiago».
 Au oi zan astoaren
 betiko itzkuntza,
 Jainkoari esanaz:
 «Indazu laguntza!»
 Ostegun gizen egun
 deritzan goizean,
 golpeka asten dira
 etxeko atean;
 esnatzen da astoa,
 eta du ikusten
 arakiña barrena
 deadarka sartzen,
 esanaz: «Guazen, guazen!
 Non dago txerria?»
 Neskamea, arturik
 eskuan pazia,
 asten da idikitzen
 gaisoari eia.
 Irteten da txerria
 doi-doia eietik,
 artzen du arakiñak
 belarrietatik,
 eta ematen dio
 urte bi baño len
 eriotza gogorra,
 zeren dagoen gizen.
 Nork esan astoaren
 beldur laborria,
 noiz allegatuko zan
 beraren aldia?
 Burutik oñetara
 izerdiz bustirik,
 an zegoan gaisoa
 txokoan ixillik.
 Irten zan bada noizbait

gure arakiña,
 eta akabatu zan
 astoaren miña.
 Orduan esan zuen
 bere barrenean:
 «Jainkoari eskerrak,
 bizi naizenean!
 Nik nere lagunari
 enbidia nion,
 nere patua opa
 iñori ez nion;
 ez det nik nai alerik,
 ez det nai iriñik,
 baldin ill bear bada
 orrela gazterik.
 Betoz nere gañera
 amar milla makill,
 askoz naiago det nik
 onela zarrrik ill».
 Berdin ikusia da:
 ez da atsegiñik
 mundu onetan iñon
 zerbait gabetanik.

BERRITSUA

Tristan estudiante
 guztiz beartsua
 buru andikoa zan,
 baña berritsua.
 Aberastu nai zuen;
 gutizi ona da,
 baldin bide onetik
 aberasten bada.
 Baña gutxi dirade
 galdetzen dutenak
 bideak diran txarrak
 edo diran onak.
 Asten da gure Tristan
 erriz erri deitzen,
 diela abereai
 itzegin-arazten.
 Orra non bereala
 dakien erregek
 zer abillidada
 dadukan Tristane;
 bere-berealaxe
 deitzen du Madrilla
 onen gizon jaintsun
 guztizko abilla.
 Errege asten zaio
 pozturik esaten:
 «Omen dakik astoai
 itzegin-arazten?
 Badiat bat etxean,
 eta dek emea,
 luzaro edan diat
 nik aren esnea.
 Berari zor zioat
 nere osasuna,
 geroztik uste diat

derala laguna.
 Orain aterako dek
 kontua emendik
 aren itza aditu
 naiko ote dedan nik».
 Tristane dio: «Jauna,
 da ezagutua
 txit gogorra duela
 astoak burua.
 Berorren mesedeak
 amar urteetan
 astoa entzungo du
 ederki izketan».
 Gelara joan ondoren
 dator erregea
 sakela bat eskuan
 ontz-urrez betea,
 eta ematen dio
 Tristani, esanaz:
 «Kontentu izango nak,
 Tristan, ire lanaz,
 baldin ikusten badet
 amar urteetan
 nere asto maitea
 nerekin izketan».
 «Ez da —dio Tristane—
 predikadorerik,
 asto ori izketan
 gainduko duenik».
 Jil, aren adiskide
 eta erritarra,
 au aditu ta ezin
 idukirik farra,
 asten zaio esanaz:
 «Deaurruz betea!
 Orrela engañatu
 beak erregea?
 Iges egin zak, Tristan,
 lasterka emendik,

ostikoka ez badek
 egon nai zintzillik;
 zergatik azkeneko
 Tristanen pagua
 izango dek iltzea
 emen urkatua».
 «Jiltxo —dio Tristanek—,
 guztiz dek luzea
 eskatu eta eman
 diraten epea;
 amar urte oietan,
 kontu epe oni,
 ez gaituk ilko errege,
 astoa edo ni?».

ABEREAZ IZURRIAREKIN

Baso eta soroak,
 zelaia, mendiak,
 abere illez zeuden
 arras estaliak,
 sartu zitzaielako
 gaitz bat txit andia,
 zeñari oi dioten
 deitzen izurria.
 Lekua aietan baitzan
 leoia errege,
 beldurrez geldi zedin
 jenderika gabe,
 deitu omen zituen
 abere guztiak,
 utzirika alde bat
 bakarrik eriak.
 Joan ziraden lasterka,
 al zuten lenena,
 zein baño zein arako
 ote zan aurrena.
 Muno baten gañean
 leoia jarri zan,
 eta andik ojuka
 onela asi zan:
 «Nere seme maiteak,
 da izugarria
 gure artean sortu
 zaigun izurria;
 gelditu bearra naiz
 ni, zuen errege,
 egun asko baño len,
 iñor ere bage.
 Zuei esateko,
 da nere ustea,
 onenbeste bat jende

galtzen ez uztea.
 Izurri oni omen
 deritza kolera,
 eta deitu zaituztet
 guziak onera,
 nolabait Jaungoikoa
 dezagun eztitu,
 eta kolera gabe
 gaitezen gelditu.
 Uste det, eztizteko
 aren mesedea,
 on dala gutako bat
 gaur emen iltzea,
 erretzen degularik
 gero aldarean,
 kolerak utzi gaitzan
 lenbailen pakean.
 Nor dan gure artean
 gaitzika geiena,
 jaio zanetik onontz
 egiten duena,
 au da, nere semeak,
 ez daukat dudarik,
 daukana Jaungoikoa
 txit asarraturik.
 Au, illik, aldarean
 erretzen badegu,
 bereala Jainkoa
 eztituko degu,
 gelditzen diralarik
 gure pekatuak
 an goien, duda gabe,
 betiko aztuak.
 Asi bedi bakoitza
 esaten bereak,
 aditurik aurrena
 osorik nereak:
 Beñere ez det izan,
 aitortuko det nik,

aberez asetzeko
 batere kupidik;
 zezenak, beiak, auntzak
 eta basurdeak
 bete izan dituzte
 maiz nere esteak.
 Gaiztakeria oiek
 dirade nereak;
 orain esango ditu
 bakoitzak bereak».

«Ez, jauna, ez —ojuka
 dio azeriak—,
 ez dirade oriek,
 ez, gaiztakeriak.
 Non-nai beti, mendean
 bizi dan jendeak,
 bazkatutzen oi ditu
 bere erregeak».

Kata-motzak zionez,
 bai ere otsoak,
 aiek jan oi zituzten
 artalde osoak.
 Asko alditan zion
 berriz azeriak
 ustua izan zituela
 ark ollotegiak.
 Pekatuak esaten
 bakoitza dijoa,
 eta azken-azkena
 badator astoa.
 Arrantzaz asitzen da
 bereak esaten,
 eta modu onetan
 ojuak egiten:
 «Jaunak, ni oroitzen naiz,
 igande batean,
 bazkatzen nebillela
 goizetik larrean
 inon ere belarririk

ezin arkiturik,
 egin ez zuelako
 luzaro euririk;
 sartu izandu nitzan
 gari-zelaiean;
 baña, jauna, egiaz
 zan uste gabea,
 eta ezin gogora
 zait etorri neri
 jan nituen edo ez
 buru bat edo bi».

Atera bezin laster
 itz oiek aotik,
 azeriak ojuka:
 «Ez dago dudarik!
 —esaten du—, ori da,
 orixen da, ori,
 emen sartu diguna
 izurria guri!
 Bereala bear du
 ankaz gora jarri,
 aldarean dezagun
 ederki ezarri».

Iduritu zitzaion
 ongi jendeari,
 bizia kendutzea
 asto gaisoari.
 Bereala astoa
 gelditu zan illik,
 ez izanagatika
 batera kulparik.
 Erregek inguruan
 zeuzkan mutikoak,
 nola ziran kata-motz,
 azeri, otsoak,
 irri egiten zuten
 astoa iltzean,
 ill eta ankaz gora
 surtan ezartzean.

Mundu onetan beti,
 indarra dutenak,
 ez badirade ere
 mutillik onenak,
 esan oi da dirala
 txit gizon prestuak,
 estaltzen diralako
 aien pekatuak;
 beste aldetik berriz
 jende beartsua,
 ardit batengatika
 oi da urkatua.
 Baña gertatzen oi da
 au gure artean,
 bestela izango da
 an gora joatean;
 zeren izango gera
 guztiok an berdina,
 naiz errege emen izan,
 naiz izan arlekin.

TXITXARRA ETA TXINGURRIA

Iduritzen zitzaion
 urrikigarria
 txitxarrari auzoan
 zuen txingurria,
 zeren ikusten zuen
 lertutzen lanean,
 denbora piskatxo bat
 ondutzen zanean.
 Askotan esan zion,
 ez irriz, benetan:
 «Ez diat lanik egin
 nere egunetan,
 eta uste diat nik,
 nere mutikoa,
 lan egiten duena
 dala txit astoa.
 Zer? Ibilli bear dek
 beti arrastaka,
 ezin gari-ale bat
 karraiaturika,
 erori eta altxa,
 beti jira-bira,
 eramatiagatik
 ale bat kabira?
 Bizi-modu txar ori
 utzak, txingurria,
 egin zak nik egiten
 deraden guztia».
 Txingurriak, jakiñik
 gurasoetatik
 ezin biziko zala
 egin bage lanik,
 txitxarraren esanik
 ez zuen aditu,
 eta bere lanari

oi zion segitu;
 bitartean txitxarra
 zijoan pasatzen
 uda guzti-guztia
 sasian kantatzen;
 baña gaizki jo zion
 soñua kukuak:
 uda joan eta zuen
 atzeman neguak,
 eta, nola bait-duen
 kopet itsusia,
 joan ziran txitxar-kanta
 eta erausia,
 zeren, bukaturika
 udako asea,
 otzak ekarri zuen
 berekin gosea.
 Txitxarra gelditu zan
 argala, umilla,
 este zimurtuakin
 eta erdi illa.
 Oroitzen da auzoan
 badala zer jana,
 dijoa arrastaka
 txingurriagana,
 eta esaten dio
 doi-doia argalez:
 «Adiskidia, dizut
 eskatzen mesedez
 zure gordaidutika
 piskatxo bat zer jan,
 nolabait negu beltz au
 igaro dezadan».
 Ikusi zuenean
 ain argal txitxarra,
 txingurriak, egiñaz
 gogotika farra,
 ola esaten dio:
 «Zu onontz, txitxarra?»

Kantari ona zera,
 beargille txarra.
 Uda igaro dezu
 erausian, kantan,
 ni nebillen artean
 lertzen lan eta lan;
 eta orain nai dezu
 txingurri-nekeak
 bete ditzaten txitxar
 alferren esteak?
 Ez, ez orrelakorik!
 On da ikustea,
 zer dan mundu onetan
 alfer izatea.
 Ni len nekatu eta
 banoa jatera,
 zu geldi egon zera,
 zoaz kantatzera».
 Lagundu bear zaio
 beargilleari,
 ez ordea beñere
 jende alferrari.

IGELAK ERREGE ESKATZEN

Abere-mot bakoitzak,
 lengo denboretan,
 erregea bazuten
 toki guzietan.
 Gabetanika zeuden
 igelak bakarrik,
 zeren ozta ziraden
 irteten loietik,
 eta ez da atsegin,
 naiz izan errege,
 bizitzea loi-pean
 andik irten gabe.
 Igel gaisoak zeuden
 arras lotsaturik,
 iñork ez zielako
 egiten kasorik.
 Biltzen dira guziak
 beren batzarrean,
 eta diote: «Guazen
 jartzera aurean
 Jupiter andiari,
 eta esatera:
 Jauna, gatoz zuagana
 errege eskatzera;
 abere-mot bakoitzak
 izanik berea,
 guk ere nai genduke,
 al balitz, gurea».
 Jupiterrek, mugituz
 noizik bein burua,
 aditu omen zien
 beren erregua,
 far-irria egiñaz,
 zeren ez zekiten
 igel txori-buruak

zer eskatzen zuten;
 bada bizi ziraden
 elkarren artean,
 kantatu eta josta,
 ederki pakean.
 Esan omen zioten
 beren jaungoikoak
 «Ez zaitez tela izan,
 arren, ain txoroak;
 zeren ez da munduan
 zori onagorik,
 nola dan bizitzea
 buru gabetanik.
 Badezute non bizi,
 zer jana, pakea;
 zertako nai dezute
 orain erregea?
 Gaiztoak bear dute,
 ez dago dudarik,
 elkar ill ez dezaten
 buru gabetanik;
 baña izanik ona
 zuen familia,
 zer deaurrutarako
 du agintaria?».

«Jauna —erantzun zuten—,
 badute besteak,
 eta lotsatzen gaitu
 guk ez izateak;
 ez gera gutxiago
 noski aiek baño;
 lotsarik asko izan
 degu oraindano».

«Ori orrela bada
 —dio Jupiterrek—,
 faltarik ez dizute
 egingo erregek».

Au esan ondorean,
 orra non batetan

zerutik zingirara
 zerbait erortzen dan,
 ematen duelarik
 alako golpea,
 non galtzen dute arras
 igelak kordea.
 Piskabana ikara
 pasa ondorean,
 eta ezaguera
 etorri zanean,
 lasterka an dijoaz
 sartzera lenbailen
 gutxienaz kana bi
 loiean barrenen.
 Zortzi egun aietan
 ez zan bat bakarrik
 loietik irtetera
 atrebitzen zanik.
 Noizbait irteten da bat
 eta dio: «*Tat, tat,*
 erregetzat diagu
 egur-puska andi bat».

Ikusi zutenean
 ziola egia,
 nork esan aien lotsa
 eta errabia?
 Badijoaz lasterka
 Jupiterren billa,
 eta esaten diote:
 «Jauna, esker milla;
 gaur bidaldu diguzun
 errege prestua,
 da itsua ta gorra,
 gañera mutua;
 beste bat nai genduke
 ernaia, bizia,
 jendiari agintzen
 ongi ikasia».

«Zoazte ortika, zoazte

—die erantzuten—,
berdin ez dakizute
zer darabilzuten». Bidaltzen die bada
beste erregea,
zeña zan amar kana
luze zan sugea.
Zingiran sartu eta
asi zan batetan
igelai jarraika,
arrapa eta jan.
An dijoaz igesi
bera eta gora,
batzuek loi azpira,
besteak kanpora.
Madarikatzen dute
guztiak errege,
obeto ziralako
agintari bage.
Onela oi dirade
txoroen kontuak,
ez die farra gaizki
egiten munduak.
Ongi geran orduan
obeto nai degu,
galdu ta gero ona
ezagutzen degu;
baña nola orduan
ez degun protxurik,
ez oi zaigu gelditzen
damua besterik.

ASTO BURU GOGORRA

Asto bat zebillen bein
bazkatzen larrean,
bururano estaltzen
zuen belarrean.
Ain zegoan kontentu
gure aberea,
non dagoan Txinako
enperadorea;
belarrez ase eta
egiñaz arrantza,
guztia zan arentzat
festa eta dantza.
Lepoa luzaturik,
bi belarriak zut,
arrantzaka ikusten
derala uste dut.
Onela dabillega
batetik bestera,
oroitu gabetanik
joateaz etxera,
noizik bein luze-luze
etziñik lurrean,
tripaz gora jarririk,
zankoak airean,
orrontz-onotz jiraka,
zan gorputza guztia
gelditzen zitziola
autsez estalia,
akabatzen zuela
azkenean festa
tronpeta joaz, nola
esan bear ez da;
onela dabillega
astoa mendian,
nausia ikusten du

ez txit urrutian,
 deituaz: «Potxo, Potxo,
 atorkit onera,
 etsaiak dijoazkik
 or ire gañera;
 ez al dituk aditzen
 tronpet-atabalak,
 eta txistuka orrontz
 dijoazen balak?
 Ator onontz lasterka,
 edo aiz galdua,
 ukulluan an daukak
 toki segurua».
 Potxo sasi tartean
 an dabil bazkatzen,
 nausiari kasorik
 ez dio egiten.
 Egur bat artu eta
 an dijoakio,
 eta burutik bera
 erasotzen dio,
 esaten diolarik:
 «Esker gabekoa,
 nik oju egiñ eta
 i igesi oa?
 Asto madarikatu,
 nar, buru-gogorra,
 noiz ezkerro egiñ aiz
 i neretzat gorra?
 Ez dituk bizi ire
 aita ta aitona,
 ezagutzen zutenak
 beren zori ona!
 Guazen, guazen emendik,
 gauzemak etxera,
 merezi ez dek baña,
 otea jatera».
 Astoak nausiari
 dio erantzuten:

«Pentsamentu bat orain
 nengoan egiten:
 Arrapatzen banaute
 ni emen etsaiak,
 gaitzik egingo ditet
 aien asta-zaiak?
 Edo, aien mendean
 gelditzen banaiz ni,
 ifiñiko dizkitet
 gañean txalma bi?
 Ni bezalakoentzat,
 nere nagusia,
 nere ustez etsaia
 da mundu guzia».
 Patu gaiztoarekin
 danean bat jaio,
 an edo emen bizi
 oro-oro bat zaio,
 eta gerra-denboran
 ezer ez izanik,
 ez oi du aberatsak
 duten ikararik.

BELEA ETA AZERIA

Zur-aritz luze baten
 tontor-tontorrean
 bele bat gelditu zan
 joan dan egunean.
 Bere mokoan zeukan
 gazta bat guria,
 borda-leio batetik
 ebatsi berria.
 Azeri bat irten zan
 arkaitzen artetik,
 eta igarotzen zan
 zur-aritz azpitik;
 ozta zuen gaztaren
 usaia sentitu,
 gora begiratuaz
 bertan zan gelditu.
 Ikusi zuenean
 ain gazta guria,
 zintzillika zerion
 aotik lirdia.
 Geldi-geldi zegoan
 zur-aritz azpain,
 gazta nai, eziñ izan,
 zalez errabian.
 Bere berrenen zion:
 «Ezin gora io!
 Igotzen banaiz ere
 ez likek balio!
 Zeren nik nai banuke
 argana gora joan,
 iges egingo likek
 bereala egan.
 Zerbait beste gauzarik
 beaiat asmatu;
tat tat oraintxen bertan

zaidak gogoratu;
 eziñ obeagoko
 pensamentuba dek,
 sei minutu baño len
 gazta nerea dek».
 «Agur, adiskidea,
 —dio betik deitzen—,
 zure edertasunak
 nau enamoratzen:
 moko oria dezu,
 luma beltz-urdiña,
 begia berriz galant,
 argi eta fiña;
 itz batean zerade
 ain guztizko joia,
 non arkitu diteke
 beste bat doi-doia.
 Sinistatu nazazu,
 dudarika bage,
 egaztien artean
 ziñake errege,
 zeran bezin ederra
 bazendu kantua;
 ala dezun edo ez
 or dago kontua».
 Beleak aditzean
 lausengatxo ura,
 sentitzen du beregan
 kantatzeko gura.
 Ozta idikitzen du
 gaisoak mokoan,
 bereala lurrera
 gazta an dijoa.
 Azeriak algaraz
 omen zion deitu:
 «Orren kanta ederrik
 ez det nik aditu!
 Orain nik gazta jaten
 deran bitartean,

goza zaitez zu zere
 arrotasunean;
 Jangoikoak dizula
 luzaro osasuna,
 zure kantu ezta,
 zure edertasuna;
 kontentu izango naiz
 ni nere aldetik,
 tripa betetzen badet
 maiz zure mokotik».
 Au esan eta joan zan
 bere gaztarekin;
 belea gelditu zan
 sabel utsarekin.
 Lausengarien itza
 duenak sinisten,
 onelakoxe txalmak
 ditu eramaten.

OLLARRA ETA AZERIA

Ollar bat zebillen bein
 faza ederrean,
 soroa jorratuaz,
 jaten goiz batean.
 Kakaraza egiñaz
 orra non batetan
 igotzen dan ollarra
 arbolera egan.
 Begira negokion
 ni bazter batetik,
 ezin begiak kenduz
 iñolaz argandik.
 Gain-gañean zegoan
 jarririk ederki,
 ollar ederragorik
 ez det nik ikusi.
 Atzapar bat bazuen
 kana betekoa,
 atzeko azkazala
 zenzadarrekoa;
 bullarra txit lodia,
 lepoa laburra,
 begi ori gorriak,
 mokoia makurra;
 atzeko lumak jo nai
 zioten burua,
 zintzillik goitik bera
 egiñaz arkua;
 galdor gorri andia
 zeukan ain zuzena,
 non artan ikusten zan
 beraren kemena.
 Aren luma ederrak,
 eguzkiak jorik,
 diztiatutzen zuten

guztiz urrutitik,
 alako moduan non
 ez nezake esan
 gure ollar ori zer
 kolorezkoa zan;
 ain laster zirudien
 zillarra, urrea,
 non perla, esmeralda,
 non diamantea.
 Ari begira ezin
 nintzan ni aspertu;
 ez pensatu derala
 ezertan edertu.
 Oraindik sei minuto
 igaro baño len,
 azeri zar andi bat
 orra non datorren.
 Ikusten du ollarra,
 gelditzen da bertan,
 betik gora asten zaio
 onela itzketan:
 «Biba, biba, maitea,
 auxen bat berria:
 pakeak egin dira;
 gaur mundu guztia
 bizi diteke aisa
 beldur gabetanik;
 iñork ez du aurrera
 izango etsairik;
 katu eta txakurrak,
 otso arkumeak,
 azeriak, ollarrak,
 gera aiskideak.
 Jatxi zaitetz lasterka,
 beldurrik ez izan,
 elkarri laztantxo bat
 beaiogu eman».
 Ollarrak bereala
 dio erantzuten:

«Zaude piska piska bat,
 orra non datozen
 iru azeri-txakur,
 orra atadian
 lasterka lau oñean
 lertzeko zorian.
 Ez dago, ez, dudarik,
 diozu egia,
 oiek dakarte seurki
 pakeen berria».
 Aditu bezin laster
 txakurren izena,
 an dijoa azeria
 al duen lenena.
 «Zaude, zaude! —ollarra
 asten zaio deitzen—;
 bereala nazazu
 emendik jatxitzen!».
 Ez dago gelditzeko
 gure azeria,
 badirudi igesi
 dijoan erbia.
 «Guztiz presa naiz —dio—,
 bereala or naiz,
 guk onelako presak
 oi ditugu txit maiz».
 Guztiz asko jakiña
 zan azeri zarra,
 baño ollarra ere
 ez bide zan narra.

AUNTZAK ETA AKERRAK

Munduan enbidia
 batak besteari
 izaten oi diogu
 txit maiz edo beti.
 Auntzak ikusirika
 ziralako akerrak,
 jendeen arabera,
 guztizko ederrak,
 eta aiek eragin
 oi zutela farra,
 falta zitzaielako
 zintzillik bizarra,
 joan omen ziran beren
 jaungoikoagana,
 esanaz: «Jauna, gatoz
 gaur berorregana,
 adiarazotera
 zer lotsagarria
 dan gutzaz egitea
 jendeak irria,
 zergatik kokotzean
 ez degun bizarrik,
 akerrerren motakoak
 gu ere izanik.
 Jauna, gure kokotza
 bizarrez bete
 gelditzeko asko da
 zuk nai izatea;
 esperantza daukagu
 etxera emendik
 bihurtuko gerala
 bizarrez jantzirik».
 Jaungoikoa onetan
 zegoan glorian
 auntzak entzunaz, irriz

lertzeko zorian;
 eta esaten die
 «Zoazte emendik,
 ez esan orrelako
 txorakeriarik!».
 Baña negarrez auntzak
 omen ziran asi,
 arat-onat ibilliz
 beka sasiz-sasi.
 Kupiturik orduan
 jainkoa guztia,
 eta artzen zuela
 manera ezta:
 «Orra —esan zioten—
 bertatik bizarra;
 munduak egingo du
 orain zuez farra».
 Kontrara gertatzen da
 gaurko egunean,
 akerrak auntz nai dute
 izan geienean;
 gizonak, andre moten
 manerak arturik,
 ikusten dirade maiz
 tximu biurturik.
 Auntzak auntz beau izan,
 akerrak akerra,
 gizonak indartsua,
 andreak ederra;
 bestela buruz bera
 joango da mundua,
 eta geldituko da
 betiko galdua,
 ematen zaiolarik
 kulpa Jainkoari,
 nork eman bearrean
 bere buruari.

LEOIA ETA TXIMUAK

Leoi bat irten zan bein
 zulotik eizera,
 gosez irrikiturik,
 tripa betetzera;
 alferrik ibilli zan
 goiz santu guztian,
 ezin topaturika
 eizika mendian.
 Muno baten gañera
 igo ondorean,
 nekaturik zegoan
 lo bete-betea;
 orra non bat-batetan
 tximu-irrintziak
 igarotzen diozkan
 bere belarriak.
 Esnatzen da saltoan,
 jartzen da begira,
 irrintzia datorren
 aldeko mendira;
 begi zorrotza zuen,
 urrun egon arren,
 eiza ikusitzen du
 basoan barrenen.
 Badijoa poliki
 tripaz lurra joaz,
 istua dariola
 jateko gogoaz.
 Alderatu zanean baso barrenera,
 an dijoaz tximuak
 arbolen gañera.
 Amorrutatzen zaio
 txalma andi onekin;
 gosez irrikiturik
 ez daki zer egin;

artzen du tximu batek
 eskuan ezkurra,
 tiratu eta dio
 odoltzen sudurra;
 beste batek autsitzen
 du berriz egurra,
 eta zauritzen dio
 txit bizkar-ezurra;
 anka altxatu eta,
 txakurraren gisa,
 egiten dio batek
zar zar goitik pisa;
 azkenik beste batek,
 jasorik buztana,
 egin zion gauza bat
 esaten ez dana.
 Onela zital aiek
 leoi indartsua
 uzten dute burlaka
 arras lotsatua.
 Burua makurturik
 badago leoia,
 ez dezake iritxi
 arbolaren goia.
 Urgunka badijoa
 bide-bazterrerera;
 etziñik egiten du
 illaren papera.
 Tximuai, ikusirik
 odola ixurtzen,
 egiazki il dala zaie iduritzen.
 Bere-berealaxen
 tximu-familia
 goitik bera saltoka
 jaisten da guztia;
 inguratutzen dute
 illaren gorputza,
 algaraka diote:
 «Au triparen utsal».

Batak egiten dio
 ortzka belarritik,
 besteak tiratutzen
 dio buztanetik;
 ori ezer ez dala,
 —au bai ausartzial—
 larrutu nai diote
 iruk epurdia.
 Altxatzen da batetan
 leoia lurretik,
 ez zaio bat itzultzen
 dagoan lekutik;
 iltzen ditu guztiak
 ortzaz, atzaparraz,
 eta buztanarekin
 ezker-eskui joaz,
 utzitzen duelarik,
 —zer negargarria!—
 lurra, zan bezin zabal,
 tximuz estalia.
 Argatik esan oi da
 etsai agiria
 ez dala ain gaiztoa
 non dan estalia.

EULIAK

Abaraska batean
 zegoan eztiak,
 beregana zituen
 millaka euliak.
 Jan baño jan naiago,
 nabarbenkerian
 zebiltzan, triparañ
 sarturik eztiak;
 azkenean guztiak,
 oñak itsatsirik,
 bertan gelditu ziran
 ase eta illik.
 Au egiten balute
 euliak bakarrik,
 ez litzake, kristabak,
 zer izan penarik;
 baña izan oi dira
 gizonen erdiak,
 batzuek tripa-zaiak,
 besteak ordiak;
 eta iltzen oi dira
 gaztetasunean,
 bizi nai dutelako
 ase ta betean.

SUGEA ETA NEKAZARIA

Gizon bat zijoan bein
 zelaitik etxera,
 goiz guztian lan egin
 eta bazkaltzera.
 Ikusten du bidean
 etziñik sugea,
 otzak erdi illika,
 korderik gabea;
 kupiturik sartzen du
 gaisoak kolkoan,
 ango beroarekin
 pizteko asmoan.
 Etxera joan zaneke,
 sugea asi zan
 kolkotika kanpora
 atera nairikan.
 Kanpora botatzeko
 gizonak artzen du,
 eta suga gaiztoak
 ortzka pozoitzen du.
 Orra esker ederrak!
 Zitalen eskutik
 ez du izango inork
 beñere gauz onik.
 Illabete baño len
 suga ura bera,
 otzak ikaraturik,
 dator sukaldera.
 Ojuka asten dira
 etxeko guztiak,
 jarraitutzen diote
 morroi-nagusiak;

sartzen da ukulluan,
 badabiltza billa,
 arkitzen dute eta
 uzten dute illa.
 Zitalkeriak ez du
 beñere gauz onik,
 eta inork ez du nai
 ikusi zitalik.

ARRANTZALEA ETA ARRAIA

Askotan oi bezela,
joan zan ibaiera,
bein batean gizon bat,
arrantz egitera;
ozta amuaz zuen
ur-gaña ikutu,
arrai txiki pollit bat
zuen arrapatu.
Bazebillen zintzillik
saltoka amutik,
baña ez zan inñolaz
iges egiterik.
Etsi zuen orduan
txit amorraixoak,
esaten omen zuen
amutik gaisoak:
«Zertako nazu zuk ni,
txiki txar gaztea?
Nola nai dezu zure
tripa betetzera?
Urte biko ibaian
utzitzen banazu,
andi eta gizena
atzemango nazu;
orain berdiñ, egia
garbi esateko,
ez naiz agin-tarte bat
zuri betetzeko».
Amorraixoak zuen
ustez arrazoia,
gero izango zuen
obea sasoia;
baña arrantzaleak,
eskuan arturik,
erantzun omen zion:

«Aurrekoetatik
txit errepain eder bat
ikasi nian nik;
on dek ik aditzea
gaur nere aotik:
Obea dek eskuan
seguru txoria,
ez airian dabillen
egazti andia.
Oakit paderara,
oakit ixillik,
esperantzak ez oi dik
betetzen triparik;
perejill tipulakin
olio tartean
igari egingo dek
frijitu artean».
Arranzalearentzat
ez da zer esanik,
zeren gizonarentzat,
Jaunak ala nairik,
dirade abereak,
txiki ta andiak,
baita ere arraiak
eta egaztiak;
bestela izango zan
txit kupigarria
emen ikusten degun
amorrai txikia;
gaizki dirudiena
da arrantzalea
gaisoaz far egiñaz
ala egotea.

LEOIA ZARREZ ILTZEN

Leoi guztiz andi bat,
 ez ill bai illean,
 luze-luze etziñik
 zegoan lurrean;
 urteen zamak zeukan
 ezin igiturik,
 bada ez zan arkitzen
 argan beste miñik.
 Orruaz mendiz mendi
 zanean len bizi,
 abereak zebiltzan
 argandik igesi;
 bat bakarrika ez zan
 guztien artean
 itxorongo zionik
 iñolaz bidean.
 Orain ikusirika
 etziñik lurrean,
 esan deran bezala,
 ez ill bai illean,
 an dijoaz lasterka
 txiki ta andiak,
 eta ito nai dute
 gaisoa guztiak.
 Zitalen kontua da
 gaisoa danari
 egin nai izatea
 farra eta irri.
 Gizon prestuak ez du
 onela pensatzen,
 gaisoenari dio
 geiena laguntzen.
 Onetan nai dutenak
 artu lezioa,
 irakurri bezate
 Ebanjelioa.

ARTZAIA ETA ARDIAK

«Atozte onontz laster,
 atozte, anaiak!
 —deadar egiten du
 Perutxo artzaia—;
 Otso andi bat dator
 mendi oiek bera,
 zuzen-zuzen onera,
 ardiak jatera!».
 Badijoaz anaiak
 bi txispa arturik,
 beldurrez geldi dedin
 ardi gabetanik.
 Allegatzen dirade
 lertzeko zorian,
 eta ez da ageri
 otsorik mendian;
 biurturik badaude
 soseguz etxean,
 orobat gertatzen da
 biaramonean.
 Bigarren txalmak dauzka
 txit ereztaturik,
 urrengoan ez dute
 egiten kasorik.
 Orduan egiazki
 otsua jatxi zan
 menditik artaldera,
 eta an asi zan
 ardirik galantenak
 iltzen eta jaten,
 eta, lastima zana,
 artaldea galtzen.
 Gezurra esan zuen
 bi bider artzaia,
 eta ez zioten nai

sinistu anaiak.
 Gezurtiak egia
 baldin badu esaten,
 gezurtia dalako
 eza zaio sinisten;
 onela egiten du
 beretzat kaltea;
 on da beti egia
 non-nai esatea.

OTSOA ETA ZIGOÑA

Jakiña da zigoña
 dala egaztia,
 lepa luze, moko me,
 andi, beltz-zuria.
 Otso bat zegoan bein
 arkume bat jaten,
 eta ezur bat zaio
 eztarrian sartzen.
 Itotzera zijoan
 ezin aterarik,
 ez zeukan inñondika
 erremediorik.
 Zigoña bat gañetik
 zan egan pasatzen,
 otsoa intziriaz
 asten zaio deitzen;
 ikusten du zigoñak
 aoa zabalik,
 inñolaz ere ezin
 asnasa arturik;
 jatxitzen zatio eta,
 utzirik beldurra,
 atera bide zion
 mokoaz ezurra.
 Zigoña pozez dago
 beterik guztia,
 itxoroten otsoak
 zor dion saria,
 atera zuelako
 estutasunetik,
 bada geldituko zan
 bestela itorik.
 Ikustean zigoñak
 zerbait zuela nai,
 otsoak esan zion:

«Adi zazu, anai:
 bazoazke emendik
 pozez kontatzera
 osorika lepoa
 dezula atera
 gaur goizean, maitea,
 zuk nere aotik,
 eztarrian mokoia
 sartu ezkeroztik.
 Ez dauka zori on au
 nai duen guztiak,
 bakarrik eman dizu
 nere eztarriak».
 Errepañak oi dio:
 egin ezazu on,
 eta egin ezazu
 ez dakizula non.
 Otso gaiztoa beti
 gure iges dabill,
 beldurrez ez dezagun
 atzeman eta ill;
 eta zigoña berriz
 bizi da gurekin,
 zeren ez dizaioke
 iñork gaitzik egin.

TXOARREA ETA ERBIA

Arrano batek zuen
 erbi bat atzeman,
 eta zeukan itotzen
 bi atzaparretan;
 txoarre batek, ustez
 toki segurutik,
 oju egiten dio:
 «Esaten ez dek ik
 ez dala lur gañean
 arkitzen mutillik,
 lasterka i ainbat
 joan ditekeenik?
 Orain zertan ago or,
 erbitxoa, geldi,
 orren mutill ariña
 aizen ezkeroz i?».
 Onela itz egiten
 dion bitartean,
 gabiroi bat gañera
 dator bat-batean;
 artzen du txoarrea,
 aren atzaparrak
 kentzen diozka bere
 burla eta farrak.
 Iñork mundo onetan
 ez dezake esan:
 Ur onetatika nik
 ez det bear edan.
 Usterik gutxiena
 guk degun orduan,
 arkitu oi gerade
 besteen lekuan. Argatika beñere
 zori gaiztokoaz
 ez degu egon bear
 farraz eta burlaz.

ITURRIKO ORIÑA

Nekez baño arkitu
 zuen iturria
 orin batek, il nairik
 zeukan egarría.
 Edan zuen orduan
 gaisoa zan ari
 urean begiratzén
 bere buruari.
 Ez da zer farrík egin,
 irakurtzalleak,
 bazerate benturaz
 neskatxa gazteak;
 jakin bear dezute,
 gaur dan egunetik,
 ez duela oriñak
 beste ispillurik.
 Guztiz ederra dala
 zaio iduritzén,
 batez ere adarrak
 dute txit txoratzen;
 baña ditu arkitzen
 aren mesedeak
 txit itsusiak bere
 zanko luze meak.
 «Zanko laburragoak
 baldin banituke,
 nere parerik —zion—
 iñon nik ez nuke.
 A, eman bazizkiran
 gure Jaungoikoak
 egokixiakoak
 nere bi zankoak!».
 Onela dagoala
 marmar iturrian,
 zangak aditzen ditu

ez txit urrutian.
 Laisterka asitzen da
 mendira igotzen,
 zakurrak ondotika
 diote jarraitzen.
 Iges egin duela
 uste duenean,
 gelditzen da batetan
 otadi batean,
 lotu ziozkalako
 bere bi adarrak
 otetika otera
 an zegoen larrak.
 Zakurrak gañeratzen
 zaizka gaisoari,
 ill eta bertan uzten
 die nausiarí.
 Orra adar ederrak,
 zanko itsusiak,
 oiek txit onak eta
 aiek galgarriak.
 Txoroak engañatzen
 oi ditu itxurak,
 ez ordea beñere
 zentzua dutenak.

SUGEA ETA LIMA

Ortzka ari zitzaion
 sugea limari,
 limak esaten zion:
 «Alferrik aiz ari;
 ez dik ezer balio
 ire alegiñak,
 kamustuko dizkiat
 ortz eta agiñak».
 Kasorik egin gabe
 ari zaio ziñez,
 «Ez at —dio— utziko
 ortzetako miñez».
 Berandu baña noizbait
 duke ezagutzen
 ortzak dijoazela
 guztiak kamusten.
 Uzten dio limari
 txit damuz, esanik:
 «Askoz indar geiago
 nik baño daukak ik».
 Erokeri andia
 oi dek, nereko,
 akulloa jotzea
 bortizki ostiko.

ADISKIDE BI ETA ARTZA

Adiskide andi bi
 dijoaz bidean,
 elkarrekin itzketan
 umore onean;
 artz andi bat zaiote
 basotik irteten,
 ikarak arbolara
 bata da igoten;
 bestea gelditzen da
 gaisoa bakarrik,
 artz andiari ezin
 arpegi emanik.
 Zer egin onelako
 estutasunean?
 Illa balitz bezala
 jartzen da lurrian.
 Nola artzak ez duen
 gorputz illik jaten,
 usai egin ondoren
 da aurrera joaten.
 Bereala jatxitzen
 da arbolakoa,
 eta lagunagana
 lasterka an dijoa.
 «Adiskidea —dio—,
 txit det nik atsegin
 zu emen arkitzea
 osasunarekin;
 zer ikarak ditudan
 zugatik eraman,
 beldurrez zu noiz artzak
 bear zinduen jan!
 Ixilik belarrira
 dizu ark itzegin,
 zer esan ote dizun

nai nuke nik jakin».
 «Ara zer esan diran
 artzak belarrira:
 Munduan adiskide-
 -mota asko dira;
 ez dezu artu bear,
 jakizu gaurdandik,
 zure adiskedetzat
 gizon beldurtirik».

ARKUMEA ETA OTSOA

Bildots gizen-gizen bat
 dago artegian,
 be egiten duela
 amaren ansian;
 belar-izpi bat ez zan
 aren tripan sartzen,
 iru ardik esnea
 zioten ematen.
 Begira dagoala
 ate-zirritutik,
 agertzen zaio norbait
 kanpoko aldetik;
 artzaia zala uste
 zuen lenbizian,
 gero ikusi zuen
 otsoa sasian.
 Asten zaio ojuka
 barrindik esaten:
 «Jakin beazu preso
 naukatela emen;
 au onela ez balitz,
 emendik irtenik,
 ez nezake nik utzi
 otsoaren antzik».
 Otsoak itzkuntza au
 aditzearekin,
 dio: «Ez det protxurik
 izango onekin;
 seguru dagoela
 au da señailea:
 nitzaz barrindik farraz
 burla egitea».
 Izaten oi da gizon
 txit ikarakoia
 toki segurutika
 guztiz fanfarroia.

URDALLA ETA BESTE GORPUTZAREN PARTEAK

Ao eta begiak,
oñ eta eskuak,
urdallarekin zeuden
txit asarretuak;
begiak esan zuten:
«Gu gau eta egun
or gabiltza jana non
ikusiko degun».
Aoak zion berriz:
«Nere ortz-agiñak
kamusturik daukatzi
lan asko egiñak».
Oñak esaten zuten:
«Naiz ez izan gura,
joan bear degu beti
jana dan lekura».
Azkenean eskuak
zeuzkan nekatuak
beti-betiko ezin
jan ala bilduak.
Guztiak keja ziran
urdalla bakarrik
zegoala lanika
egin gabetanik.
Egiten dute junta
edo batzarrea,
zeña izan omen zan
guztiz asarrea,
eta bukatzen dute
esatearekin:
«Ez degu guk geiago
bear lanik egiñ;
batak jan, besteak lan,
da erakeria,

urdallak oi darama
gure lan guztia».
Esan zuten bezala,
badaude geldirik,
bi egunean lanik
egin gabetanik.
Asten zaie orduan
aitutzen indarra,
urdallak barrendika
egiten du garra.
«Zer da au? —esaten dute—
Zer zaigu pasatzen?
Indarra piskabana
ari zaigu juaten».
Orduantxe esaten
diote urdallak:
«Lengo antzik ez dute
gaur gure masallak.
Nola naizute izan
ni gabe indarririk,
zuek bildutakoa
urtutzen badet nik?
Ez dezute ikusten
ortz eta agiñak
errot-arri gisara
daudela egiñak?
Oiek txetzen dutena
nik derala urtzen,
eta gero guztiok
gerala mantentzen?
Ez badet nik urtutzen
egun oro jana,
zuen neke guztia
dala alfer lana?
Orra nola, egun bi
ozta igarorik,
zaudezten indar gabe
eta erdi illik».
Arrazoi au aditu

eta ondorean,
 guztiak sartu ziran
 berriz batzarrean.
 Deitzen dute urdalla,
 dijoa lasterka,
 artzen dute erdian
 emanaz besarka,
 eta esanaz: «Orain
 diagu aitortu:
 i bezin mutill latzik
 ez dek inon sortu;
 nork esan zezakean
 ezkutuko lana
 zala gorputzarentzat
 bearrena zana?».

Munduan gutxiena
 uste dan personak,
 egiten oi dituzte
 lanik bearrenak;
 eta ikus dezazun
 dala au egia,
 irakurri ezazu
 urrengo ipuia.

JAKINTSUA ETA NEKAZARIA

Nekazari batek du
 gizon bat ikusten,
 liburua eskuan
 eta paseatzen.
 Biak elkarri zaizka
 asitzen izketan,
 lena nekazaria
 manera onetan:
 «Ongi ona da, jauna,
 berorren bizia!
 Obe du ez dan jaiio,
 a, nekazaria!
 Guk egin bear degu
 urte guztian lan,
 berok bizi ditezen
 pasea eta jan.
 Munduko gauzak dira
 ongi desberdiñak,
 izan arren guztiak
 Jainkoak egiñak.
 Zertarako dirade
 beron liburuak,
 ez bada nastutzeko
 alferren buruak?
 Kendu bear liteke
 txit alferkeria,
 orduan genduke guk
 lanaren erdia;
 geroztika giñake
 askotzaz obeki,
 ez lirake izango
 berok ere gaizki».

«Adiskidea, dezu
 ederki itzegin
 —erantzun zion—, baña
 bear dezu jakin

ez daudela munduan
 gauzak ain desberdin,
 eta bazekiela
 Jainkoak zer egin.
 Buruak egiten du
 lanika geiena,
 iduririk nekatzen
 dala gutxiena;
 eta esana dago,
 baldin bada abilla,
 buru batek balio
 dituela milla.
 Esan zarazu niri
 zuk, nekazaria,
 nork erakutsi zuen
 ereiten garia?
 Nork elorri txurian
 sagarra txertatzen?
 Nork sagar-tolareak
 zur-olez egiten?
 Nork sortuak dirade
 aitzurra, goldea,
 laiak eta bostortza,
 eta besabea?
 Zu oean zurrungaz
 zaudenean lotan,
 norbaitek bere gelan,
 asko gaberditan,
 lau bider nastu oi du
 gogotik burua,
 eskuetan arturik
 bere liburua.
 Asmatzen badu zerbait,
 gertatu oi dana,
 gizonak egin dezan
 errazago lana,
 geiago egiten du
 buruz gizon onek,
 ezen ez eskuakin

eun milla gizonek.
 Begira irakiten
 dagoan paziak
 zein aisa eramaten
 dituen ontziak,
 naiz izan bere kontra
 aize-mot guztiak,
 eta marea andi
 edo ur biziak.
 Pazia bat urekin
 ikus zazu nola
 dabillen an errota,
 emen berriz ola.
 Eziñ egin duena
 gure alegiñak,
 egiten du pertzako
 uraren lurriñak.
 Lurriñaren indarra
 ezagututzea
 izan da buru baten
 abillidatea;
 argatik esaten da
 buru batek milla
 balio dituela,
 baldin bada abilla.
 Jakin bear da bada:
 da indartsuena,
 ez gorputz bortizkoa,
 bai jakintsuena.
 Txispa batekin amar
 urteko gaztea
 ain da bortitza gaur,
 non gizon goiantea.
 Geiena dakitenak, gaurko egunean,
 idukitzen oi dute
 mundua menea».

TXANGURRUAK

Itz egiñ omen zuten
 batzarre batean
 txangurruak atzerontz
 joateko gañean,
 ikusirik txit zala
 modu itsusia,
 eta dudarik gabe
 txit lotsagarria.
 «Nork bere umeari,
 —esan omen zuten—,
 erakutsi beaio
 aurrerontz ibiltzen,
 oitura au emanaz
 jaiotzen danetik,
 utzi gabe ematen
 atzerontz pausorik».
 Biaramon-goizetik
 omen dira asten
 umetxoak aurrerontz
 erabilli-arazten,
 atzaparrak bigunak
 dituzten artean
 aurrerontz eragiñaz,
 atzerontz ordean.
 Ari dira onela
 ziñez gurasoak,
 egun oro zuzentzen
 umeen pausoak.
 Alferrika egiten
 dute alegiña,
 ezin garaitu dute
 semetxoen griña;
 atzerontz ikustean
 beren gurasoak,
 umeak daramatzi

oien ejenploak.
 Argatik txangurruak
 gaur ere dabiltza
 beti atzerontz pauso,
 soka-gille gisa,
 esaten digutela:
 «Emak ejenploa,
 nai badek segitzea
 ire lezioa».

AITA BERE SEMEAKIN

Nekazari zar bat nik
 ezagutu nuen,
 zeñak bere etxean
 lau seme zituen,
 lauak ain langilleak,
 ain mutill azkarrak,
 non beste alakoak
 oi dira bakarrak.
 Falta bakar bat zuten,
 bañan au aundia,
 eta zan lauak elkar
 ezin ikusia.
 Etxean iskanbilla
 ikusirik, aita
 txit triste egoten zan,
 aiek ala naita.
 Jainkoak lagundurik,
 egun on batean
 pensamentu bat zaio
 etortzen oean.
 Beregana deiturik,
 esaten diote:
 «Nere seme maiteak,
 adi nazazute:
 ebaki beazute
 makilla me bana,
 ea gero etorri
 lauak neregana».
 Obeditu zioten
 bere lau semeak,
 baita ere eraman
 beren makill meak.
 Orduan esan zion
 seme bakoitzari:
 «Puskatu bear dirak

makill ori niri».
 Laister zuen bakoitzak
 berea puskatu,
 lan onek ez zituen
 txit asko nekatu.
 «Orra —esaten die—,
 orra zein errazki
 bakoitzak egin duen
 makilla bi erdi.
 Orain beste lau makill
 bear dira lotu,
 eta beaituzute
 loturik puskatu».
 Egiten dute sorta
 beren makillakin,
 ezin puskatu dute
 lauen indarrakin.
 Ari dirade lertzen
 gaisoak alferrik,
 ez da puskatutzeko
 lauetan indarririk.
 Orduan zien aitak
 semeai esan:
 «Orra, nere semeak,
 elkartea zer dan:
 izaten bazerate
 elkarrekin etsai,
 zuek garaitutzeko
 askoko da nornai;
 baña makillen gisa
 elkaturik ongi,
 ez dituk gai izango
 zuentzat amabi».

ANTON ETXE-GALGARRIA

Ustez beti jardungo
 zuela lanean,
 ofizio batean
 ez bazan, bestean,
 artu zituen Anton
 etxe-galgarriak
 ofizio-mot asko,
 ez bazan guztiak.
 Arotzaz gañera zan
 errementaria,
 argiña, kapagiña
 eta dendaria;
 gero berrriz gañera
 zan zapataria;
 itz batean, Anton zan
 bear zan guztia.
 Eziñ esan diteke
 zuekan fantesia,
 ez ere errikoak
 zien enbidia.
 Bere auzoan zuen
 gizon bat argia,
 izengoiti-emalle
 guztizko andia.
 Onek esaten zuen
 karrikan, ferian,
 lagunakin arkitzen
 zan toki guztian:
 «Apostura egingo
 diot edozeñi,
 eta, ala nai badu,
 Antoni berari,
 asmatzen derala nik
 zer zaion gertatzen
 lau urteren barrenen,

ez bada len iltzen.
 Ez du jatekorika
 izango etxean,
 ez ere jakirika
 sartzeko eltzean.
 Ofizio bat ongi
 bear da ikasi,
 ez milla ofizio,
 eta millak gaizki».
 Oraindika lau urte
 ez ziran pasatu,
 onek esan zuena
 bera zan gertatu.
 Antonek ezer ongi
 ez zuen egiten,
 eta asi zitzaion
 jendea atzeratzen
 alako moduan, non
 ez zuen inondik
 illabete osoan
 egun biko lanik.
 Auzokoak esaten
 zuen orduantxe:
 «Sarri asiko zaigu
 Anton etxez etxe».
 Argatika beñere
 ez da bear aztu:
 bi ofiziok inor
 ez du aberastu;
 eta bitatik gora
 dituzten guztiak,
 izan oi dira beti
 etxe-galgarriak.

ARRATOIA ETA SAGUEN BATZARREA

Zapiron ill ezkeroz,
 sagu ta arratoiak
 millaka sortu eta
 zeuden guztiz joiak,
 zeren, beste katuen
 beldurrika gabe,
 ziraden beren etxe
 guztiaren jabe.
 Baña illobatxo bat,
 txit mutil sendoa,
 Zapironek bazuen
 bere antzekoa.
 Denborak egin zuen
 guztiz eiztaria,
 egun oro bazuen
 lanaren saria.
 Ernaia zan, bortitza,
 gañera katarra,
 bere aitona bezin
 mutiko azkarra.
 Goizean, arratsean,
 ordu guztietan,
 usaika an zebillen
 beti zokoetan.
 Ez zuten arratoiak
 besteaz beldurrik,
 ikaratzen zituen
 onetxek bakarrik;
 zere, estu-estuan
 arkitzen baziran,
 beste edozeñekin
 burrukatzen ziran,
 eta omen zituzten,
 —ala det aditu—

bein baño geiagotan
 zenbait elbarritu.
 «Katar deaurru ori
 baldin iltzen balitz,
 —esaten zuten—, ongi
 ginduzkek gu anitz;
 ikusia zeagok
 segurki bestela,
 ezin biziko gaituk
 luzaro onela.
 Atera nai badegu
 jatera zulotik,
 an diagu gañean
 ortzak agerturik.
 Ez bagerade berriz
 irteten lenbailen,
 sarri asiko gaituk
 elkar jaten emen».
 Oien artean zan bat
 biziro andia,
 bizar luzea eta
 txit ille zuria;
 urte asko zituen
 zan asko jakiña,
 mairan jan izan zuen
 lau bider iriña.
 Onek esaten die:
 «Baziakiat nik
 nola gindezkean gu
 atera emendik,
 baita ere biurtu,
 zein-ta dan azkarra,
 egiten diogula
 burla eta farra:
 bein baño geiagotan
 ikusi dedanaz,
 lo egiten dik beti
 katarrak egunaz;
 lepoan kaskabel bat

ifintzearekin,
 iges egiten erraz
 dek soñuarekin;
 lokarriaz lotutzen
 ez dek gaitz lepoa,
 zergatik nere ustez
 pisua dik loa».

Guztiai zitzaien
 ongi iduritu,
 baña inork ez zuen
 beretzat aditu.

Batak esaten zuen:
 «Ni nago gogorra»,
 besteak: «Ni itsua»,
 besteak: «Ni gorra».

Edozeñek ematen
 oi du konsejua,
 baña nork egiten du?
 Or dago kontua.

ATSOA ETA ARKAKOSOA

Gure goiko bizitzan
 bizi zan atsoa,
 zan elizarakoia,
 zan Jaungoikozkoa.

Beti mar mar zegoan
 etxean, elizan,
 beti paternosterrak
 esaten ari zan.

Ez zituen utzitzen,
 zernai gerta zedin,
 naiz katarroa izan,
 naiz sabelean miñ,
 egun oroko meza,
 errosarioa,
 eta bezper-ondoren
 zan kalbarioa;

baña zuen gaisoak
 eraman txikia,
 edozein gauzak zuen
 estutzen guztia.

Egun batez ari zan
 errabiz atsoa
 ezin arrapaturik
 gonan kukusoa.

«Zital orrek ez dirak,
 —zegoan esaten—
 oean, ez kanpoan,
 pakerik ematen;
 ez diat igarotzen
 beñere egunik,
 Jaungoikoari otoitz
 egin gabetanik,
 ire ortzetatika
 utzi nazan arren,
 ala edo onela,

ni libre lenbailen».
 Itz oiek aditzean
 nengoan pensatzen
 zer gauzak Jainkoari
 zaiozkan eskatzen.
 Sentitzen det onetan
 negar-intziria,
 lasterka noa gora;
 odolez bustia
 topatzen det atsoa
 etziñik lurrean,
 alkitik eroria
 sukak-bazterrean.
 Salto egin ondoren
 gonatika gora, arkakoso gaiztoa
 igo zan lepora.
 Atzera egin nairik
 iges egiteko,
 eta gero lurrean
 oñakin iltzeko,
 erori ta jo zuan
 erruz su-burnia,
 eta idiki zion
 buruan zauria.
 Orduko aren oju
 eta deadarrak!
 Gañera ark egiten
 zituen negarrak!
 Ordu bi gutxienaz
 egon zan onela,
 zirudien larrua
 kentzen ziotela.
 Negarrak utzi eta
 asten da atsoa
 arra eta demoka,
 zeren kukusoa
 egise joan zitzaion,
 eta arratsean
 beldur zan izan zezan

berekin oean.
 Au da gertatzen dana
 kristau askorekin,
 ezin duten orduan
 nai dutena egin;
 baña engañatutzen
 dirade gaisoak,
 gizonak, agureak,
 andreak, atsoak,
 baldin uste badute
 gure Jaungoikoak
 entzungo dituela
 aien errezoak,
 igesi bidaltzeko
 udan kukusoak,
 ez badira garbitzen
 etxeko zokoak.
 Gure oroitzak dira
 gauza txit ederrak,
 ez ordea bagera
 otoitzle alferrak.
 Errezoak egiten
 diran bitartean,
 jardun bear du beti
 bakoitzak lanean.
 Ez badegu ereiten
 soroan azia,
 ez zaigu etorriko
 zerutik garia;
 eta, badaukatzigu
 zikiñak zokoak,
 ez zaizkigu faltako
 tximitz kukusoak.

ASTOA ETA IGELAK

Asto bat zijoan bein
 egur-zamarekin,
 pentsamentu illunak
 egiñaz berekin.
 Bide luzea zeukan,
 pisua zan zama,
 ogei urte baziran
 il zala aren ama.
 Gañera zeukan guztiz
 andia gosea;
 ez zan milagro triste
 gaisoa joatea.
 Zingiradi batean
 orra non da sartzen,
 eta, arrantz egiñaz,
 asten da esaten:
 «Madarikatua, bai,
 madarikatua
 Jainkoak niri eman
 diraden patual».
 Au entzutean, ango
 igel kantariak
 itxi omen zituzten
 beren belarriak,
 ez aditzeagatik
 aren deadarrak,
 zeren bestela lertu
 nai zituen farrak.
 Batek esaten dio
 saietsera joanik:
 «Ez dago emen, jauna,
 erremediorik;
 ona gu ere nola
 geran emen bizi:
 jaio giñan ezkeroz

ez degu ikusi
 beste gauzarik, baizik
 loia eta ura,
 ez izanagatika
 guztiz oien gura.
 Onelaxe Jainkoak
 dauka agindua,
 ez balitz bezela da
 guretzat mundua;
 eta jakin bear du
 bere mesedeak:
 millaka, diotenez,
 dira abereak,
 bizitzen diradenak
 lur-pean sarturik,
 ikusten ez dutela
 sekulan argirik.
 Aiek beti kontentu
 omen dira ala;
 ez degu izan bear
 guk ere onela?
 Bai, guk beti daukagu
 umore alaia,
 ezin egingo degu
 berdin gure naia;
 konparatuaz aien
 suertearekin,
 kontentu izango da
 nor berearekin.
 Au da gertatzen dana
 munduko gaitzakin,
 baldin neurtzen badira
 andiangoakin.
 Zu emen zaude orain
 zingiran sarturik,
 eta ateratzeko
 ez dezu kemenik».
 Birauka asitzen da,
 baña «Txito, txito!

—igelak deitzen dio—
 Begirozu ito!
 Gaur zure ez-bearra
 guztiz da andia,
 baña ez da oraindik
 galdua guztia.
 On da jakin dezazun:
 da pazientzia
 gaitz andia egiten
 duena txikia.
 Norbait etorriko da
 ortik edo andik,
 lagunduko dizuna
 irteten emendik».
 Au aditu ondoren,
 aren mesedea
 asi zan piskabana
 artzen asnasea.
 Egon zan geldi-geldi
 denbora luzean,
 gañeko zamak zeukan
 uraren gañean.
 Indarrak zitzaizkion
 piskaka etorri,
 eta irteteko gai
 orra non zan jarri.
 Zingiratik kanpora
 atera zanean,
 astoak esan zuen
 bere barrenean:
 «Nik emen ikusten det
 gaur nere burua,
 aditu deralako
 igel-konsejua;
 bestela, jira-bira
 arras nekaturik,
 zingiran geldituko
 nintzan ni itorik.
 Ez det nik, ez, aztuko:

da pazientzia
 gaitz andia egiten
 duena txikia;
 eta mundu onetan
 nai duenak bizi,
 zernai gerta dakion
 ez du bear etsi».

ASTOA TA TXAKURRA

Asto bat, zamatua
 alportx andiakin,
 zijoan feriara
 nagusiarekin.
 Etxeko artzanorak,
 naiz bai, naiz ez deitu,
 beti-beti ondotik
 oi zion segitu.
 Ibilli ziranean
 iru bat legoa,
 gure nagusi orrek
 sentitzen du loa.
 Gelditzen du astoa
 bide-bazterrean,
 an bazkatzen dabillen
 lo egin artean.
 Etziten da soroan,
 asten da zurrungaz,
 oroitu gabetanik
 astoaz, ez zamaz.
 Bazebillen astoa
 soroan bazkatzen,
 eta txakurrak zion
 atzetik jarraitzen;
 baña, nola astoa
 zan guztiz andia,
 atzeman ezin zion
 ortzaz janaria.
 Orduan bi eskuak
 gorontz altxaturik,
 asitzen da ibiltzen
 txutika jarririk;
 eta asto gaiztoak,
 altxarik bizkarra,
 egiten zion beti

burla eta farra,
 esaten ziolarik:
 «Au bai komedia!
 Dirurik itsuaren
 txakur dantzaria».
 Eta onek esaten
 dio astoari:
 «Piskatxo bat, maitea,
 berontz makur aril».
 Onela dabiltzala
 poliki jostatzen,
 leoi bat basotika
 zaie ateratzen.
 Artzanora lasterka
 badijoa andik,
 utzitzen duela an
 astoa bakarrik;
 onek egiten dio
 ari deadarra,
 ark berriz urrutitik
 egiten du farra.
 Asto gaisoa il zan,
 ez dago dudarik,
 eskarmentu eder au
 guztioi utzirik. Besteak laguntzea
 guri nai badegu,
 guk ere besteai
 lagun beaiegu.

ERLIKI-DUN ASTOA

Asto bat, zamatua
 guztiz erlikiaz,
 zijoan inon ezin
 kabiz fantasiaz,
 zergatik, zutenean
 jendeak ikusten,
 belauniko ziraden
 bereala jartzen,
 eta bide zitzaion
 buru artan jarri
 egiten ziotela
 belauniko ari;
 argatika zeraman
 guztiz goratua
 eta aizez betea
 gaisoak burua.
 Onela ikusirik
 esan zion batek:
 «Agur oiek iretzat
 dirala uste dek?
 Ez dek besterik falta,
 baizika astoa
 adoratzea ala
 nola Jaungoikoa!
 Makurtu ezak ire
 aizezko burua,
 ez dituk agur oiek
 iretzat, kaikua!
 Ez al dakik dijoala
 kutxa bat gañean
 erlikiaz betea
 ire bizkarrean?».
 Zenbat asto badira
 gizonen artean!
 Arkitzen diranean

enpleo batean,
 sinistatzen oi dute
 gure kortesiak
 dituztela gugandik
 aien mereziak;
 eta gero, galtzean
 beren enpleoak,
 gelditzen oi dirade
 len bezin astoak.

LEOIA ETA ASTOA

Leoi andi bat zan bein
 goizetik atera,
 asto bat bere lagun
 arturik, eizera.
 Artzai-txaol batean
 uzten du astoa,
 bide-txidor batera
 bera badijoa.
 Astoak bear zuen
 andik arrantz egin,
 leoiaganontz eiza
 guztia joan zedin;
 ain gogoz egiten du
 astoak arrantza,
 non zuen leoiaren
 orruaren antza.
 Abereak dabilta
 batetik bestera,
 eta gero dijoaz
 bide-txigorrera.
 Astoak sartu zien
 alako beldurra,
 non ez zuten ikusten
 begiakin lurra.
 Jaten ditu leoiak,
 utzirik ezurrak,
 usaiez ase ditzan
 astoak sudurrak.
 Ezurrak ikustean,
 esan emen zuen:
 «Piska bat lentxeago
 egon banintz emen,
 ez nuen, ez, utziko
 bakar bat bizirik,
 ez zezen, ez kata-motz,

ez otso, ez artzik».

Aditu zuenean
 fanfarroikeria,
 leoiak egin zuen
 algara aundia.
 Onen tripa betea
 gelditu zan eizez,
 astoarena berriz,
 len bezela, aizez.
 Farra eragiten du
 gizon beldurtiak,
 esaten asten bada
 bere balentia.

TXIMUA LOTSATURIK

Egazti eta arrai,
 abere guztiak,
 deitu omen zituen
 Jupiter andiak,
 eta esan zioten
 far irriarekin:
 «Zertarako zatozten
 beazute jakin:
 umerik ederrena
 dakarkidanari,
 emango diot nik gaur
 lepande bat sari
 zillarrezko letretan,
 esaten duena:
 Guraso guztietan
 au dek abillena».
 Badijoaz lasterka
 guztiak etxera,
 beren umeak artu
 eta ekartzera.
 Biurtutzen dirade
 guztiak batetan,
 dituztela umeak
 beren bizkarretan.
 Tximuak erakusten
 du bere umea,
 jaio berria eta
 gañera emea.
 Jupiter asitzen da
 eztanda egiten,
 duenean alako
 figura ikusten.
 Lertu nai dute ere
 abere guztiak
 farraz eta algaraz

txiki eta andiak.
 Tximu gaisoa arras
 zaiote lotsatzen,
 eta da Tetuana
 iges andik joaten.
 Nolatan atrebitu
 zan eramatera
 ume itsusi ura
 guztien aurrera?
 Zergatika ez oi da
 ume itsurik,
 bere gurasoentzat
 ederra ez danik.

JUPITER ETA ASTOA

Jupiterri, zeña dan
 jaungoiko falsoa,
 kejatu zitzaion bein
 biziro astoa:
 «Ez dakit —esan zion—
 nola dan astorik,
 baratza-zaia nausi
 izan nai duenik.
 Egun oro narama
 plazara berekin,
 aza, porru, tipula
 eta letxuakin.
 Oiek saldu ondoren
 biurtzen naiz nekez,
 arras zamaturika,
 etxera, gorotzez.
 Ezer ere jan gabe
 nabill erdi illa,
 goitik bera sentitzen
 derala makilla».
 Astoaren negarraz
 Jauna da kupitzen,
 eta tellagin bati
 an dio bialtzen.
 Laster biurtzen zaio
 berriz Jupiterri,
 esanaz: «Tellagiñak
 iltzen narabill ni.
 Jan gutxi ematen dit,
 makil-golpe asko,
 nonbait eraman beat,
 jauna, zenbait txasko!
 Emen nator berorri

berriz eskatzera,
 arren, bidal nazala
 beste etxe batera».
 Larru-zale zar bati
 bidaldutzen dio;
 astoari obeki
 ez dijoakio.
 Biurtu zan lasterka
 berriz kejurekin,
 eta jaunari zion
 onela itz egin:
 «Jauna, larru-zaleak
 zamatzen nau erruz
 egun oro idi, bei
 eta zaldi-larraz.
 Nere uste guztian
 dauka deseoa
 zamaz lerturik illa
 ni ikustekoa;
 nola nere larrua
 dan aski andia,
 nerekin egin nai du
 segurki zagia».
 Jaunak, entzunik aren
 itz negargarriak,
 itxi ziozkan arras
 bere belarriak,
 esaten ziolarik:
 «Emendik aurrera
 ez datorrela iñor
 keja ematera;
 ez naiz iñortxo ere
 berdin kupituko,
 beren patuarekin
 dira geldituko
 asto eta txerriak,
 mandoak, zaldiak,

gizon eta abere
diraden guztiak».

Iñork ez du estimatzen

bere suertea,

ustez dala bestea

askotzaz ohea.

MEDIKU ITZ-ONTZIA ETA ERIA

Eri bat guztiz gaizki
zegoan oiean,
eta, pulsua ongi
artu ondorean,
asten zaio esaten
bere medikua:
«Gaizki iduritzen zat
gaur zure pulsua:
indarrika ez dauka,
eta bitartean
eun golpe daukatzi
minutu batean.
Sendatu ziñalako
zerade zu poztu,
eta zerbait jan dezu,
edo zera oztu.
Alferrik ukatuko
dirazu zuk niri,
zerbait onelakoxe
pasa zazu zuri;
bestela, seguru naiz,
ez daukat dudarik,
aterako zindudan
nik gaitz onetatik.
Milla atera ditut
nik nere denboran,
ez da bat bakarrika
beste mundura joan.
Gauzarika onena
izango da emen
zure konfesoarea
deitzea lenbailen;

ongi dakizu, inork
 esan gabetanik,
 ez dakarrela inoiz
 gauza onak gaitzik».

Asarretutzen zaio
 onetan eria,
 eta esaten dio:
 «Berritsu andia,
 zertan ari zerade
 aitzakia billa?
 Gaitz onetatik zuri
 il zaizkitzu milla.
 Ez det jan, ez naiz oztu,
 ez det izt bat egin,
 ez orain, eta ez len,
 ez bada zurekin.
 Zure betiko itza
 eta erausia
 jakizu asko dala
 iltzeko eria.
 Zure aitzakiakin
 zoazkit emendik,
 ez det nik sendatzeko
 mediku bearrik.
 Beti esan dirazu
 ezer ez derala,
 eta orain diozu
 gaizki nagoala?
 Badakit nik zer dedan,
 ez nago ain gaizki,
 erausi gutxirekin
 jarriko naiz ongi».

Burua makurturik
 medikua joan zan,
 eta gero eria
 laster sendatu zan.
 Itz gutxi, begi ona,

andia zentzua,
 oiek egiten dute
 ona medikua;
 baña oraindika da
 mediku obea
 osasunari ongi
 kontu egitea.

MANDO ZAMATUAK

Bi mando zijoazen,
 biak zamatuak,
 bata eta bestea
 elkarri lotuak.
 Bata zijoan arras
 ederki jantzia,
 zinta, kaskabel, lumaz
 betea guztia;
 atzetzika zintzillik
 zeukan joaleak,
 iduki oi zituen
 airean kaleak;
 bizkarrean zeraman
 urre-zama andia,
 ongi botatzen zion
 jendeak begia.
 Bestea lotsaturik
 zijoan arlozez,
 zamatu zutelako
 zaku-garagarrez.
 Ez ziran nereko
 arrotzeko galak,
 bizkarrean zituen
 garagar-kostalak.
 Irteten zaiozkate
 lapurrak bidean,
 mando ederragana
 zuzen-zuzenean.
 Ostikoka asten da
 egiñaz irrintzi,
 eta alderatutzen
 ez die nai utzi,
 beldurrez geldi dedin
 jantzi gabetanik,
 bota zuen bezela

amak sabeletik.
 Nola zituzten txispak
 lapurrak berekin,
 ill eta joan ziraden
 diruak arturik,
 ukitu ere gabe
 bestea utzirik.
 Au ikusi ondoren,
 bigarren mandoak
 esan omen zituen
 itz onelakoak:
 «Deaurru-etxeraño
 bijoa jantzia,
 laburtu bear badu
 onela bizia;
 naiago det eraman
 askoz garagarra,
 ezen ez urre-zama
 edo naiz zillarra».

AZERIA ETA MATSAK

Zintzillika daudela,
 ditu azeriak
 ikusten mats-mordoak,
 eldu ori-oriak;
 jartzen da begiraka
 gaisoa goseak,
 badabiltzkieo tripak
 jateko zaleak.
 Saltoka asitzen da
 alegin guztian,
 ordu bian badabill
 ezin iritxian.
 Ikusi zuenean
 ez zala protxurik,
 matsai esan zien,
 begia jasorik:
 «Zaute, zaute, mordoak,
 zaute osto-pean;
 ez zerate oraindik
 jarri sasoiean».
 Zer bait nai eta ezin
 badegu iritxi,
 azeriak bezela
 bear degu utzi,
 «Zaude, zaude —esanaz—,
 zaude or berean,
 zergatika ez zera
 jarri sasoiean».

LEOIA ETA ARRATOIA

Leoi baten atzapar
 andi zorrotzetan
 arratoi bat zegoan
 guztizko penetan,
 ez zergatik jan zion
 gazta, txorizoa,
 bai zeren kentzen zion
 gabetako loa
 ordu guztietako
 aren ibilliak,
 uzten ez ziolako
 itxitzen begiak.
 Negarrez asten zaio
 barkazio-eske;
 uzten dio, esanaz:
 «Orra; baoake».
 Ozta illabete bat
 oraindika joan zan,
 orra non leoi ori
 erori zan tranpan.
 Asitzen da egiten
 alako orruak,
 non ikaratzen ditu
 ango inguruak.
 Ezagutu ondoren
 orruan leoia,
 lasterka an dijoa
 gure arratoia.
 Ortzakin bereala
 du soka puskatzen,
 eta tranpatik libre
 du leoia uzten.
 Nork esan leoiari
 orduan bizia
 eman bear ziona

zala arratoia?
 Argatika munduan,
 andi izan arren,
 ez daki batek noren
 bear izango den.

OTSOA ETA ARTZANORA

Otso andi bat mendiak gora
 zijoala goiz batean,
 artzanor andi batekin topo
 egin zukean bidean;
 zeuden lekuan gelditu ziran
 biak elkar ikustean.

«Adiskidea —dio otsoak
 agur andi bat egiñik—,
 noiz ezkero zu onen goiz emen
 zure ardiak utzirik?
 Ez zera, ez, gaur motibo gabe
 apartatu artaldetik».

Artzanor orrek erantzun zion:
 «Nai nuke egon zurekin,
 aurrera nola bizi beagun
 biok dezagun itzegin;
 zuk nai badezu, nere partetik
 izango nuke atsegin».

Ikusi zuen otso andiak
 zeukala ark lepandea,
 artzen ziona lepo guztia,
 burni-arantzez betea,
 eta ez zala orduan erraz
 arekin burrukatzea.

Lotsa zan baño beldur geiago
 bere barrenen sentirik,
 «Gusto orixen —erantzun zion—
 gaur bertan izan nai det nik;
 eser gaitezen ementxen bertan
 izan ez dedin esparik».

«Iduritzen zat —dio artzanorak—
dala gureztat obea
aurrera biok len degun baño
obeto elkar artzea,
batak besteari esanaz beti:
Agur, nere adiskidea!

»Nork izango du, esan zadazu,
bizi guztian gogoa,
beti barrenen idukitzeko
elkarrentzat gorrotoa,
ta letagiñaz puskatutzeko
bata besteari lepoa?

»Ez dagokio beste aldetik,
esan bear da egia,
zu bezalako indartsu bati
persegitzea ardia,
zergatika da aberetxo bat
ona eta izutia.

»Zureztat askoz, dudarik gabe,
dira kontresta obeak
leoia, artzak ta kata-motzak,
eta basoko urdeak;
oiekintxe zuk egin beaituzu
aurrera zure peleak».

«Arrazoi dezu —dio otsoak—;
ez duenari indarririk
lotsagarri da gaitz egitea
ta ez uztea bizirik;
ez det geiago alakoakin
nik izan naiko konturik.

»Ematen dizut itza egiaz
ez naizela ni aurrera
joango emendik zure alderontz
zure ardiak jatera,

baizika zuek bisitatuta
zuen ordenak artzera».

Orduan elkar despediturik
biurtu ziran etxera,
bata bestearen beldurrik gabe
soseguz asnas artzera,
eta kuidado guztitik libre
deskansuz lo egitera.

Egun batzuek igaro eta
asi zan ardi kontatzen,
eta artzanora, ikusirika
ari zirala bakantzen,
len bezin berri asi izan zan
egun eta gauak galtzen.

Gaitz egiteko griña gaitztoa
batek badakar jatorriz,
gaztetandika ez badu uzten,
gaitza egingo du berriz,
naiz bere itza eman dezala
milla eta milla aldiz.

MENDIA AURGITEN

Turmoiak ortik, tximist emendik
 ikusirika, jendea
 egun batean bide zegoan
 arras beldurrez betea,
 eta, egiaz, posible etzan
 sosegurik izatea.

«Dударик gabe —esaten zuten—
 juizioko eguna
 da aditzera tormenta onek
 guri ematen diguna,
 bear bezela prestatutzeko
 egin zagun al deguna».

Onetan norbait badator eta
 orra nun duen esaten
 txit urrutian mendi andi bat
 omen dagoala aurgiten,
 onetarako deadar aiek
 dituela ark egiten.

Ikara utzi alde bat eta
 jendea dago ixilik,
 zer gauza andik bear ote duen
 atera aren barrendik,
 zergatik gauza txikirik ezin
 diteke irten menditik.

Badator norbait berri andia
 jendeari ematera:
 dala mendiaren sabeletika
 sagu txiki bat atera;
 au aditu ta jende guztia
 juan zan algaraz etxera.

Onela gerta oi da, kristabak,
 maiz urrutiko gauzakin,
 argatika guk bizi beagu
 gure errepain zarrakin,
 geldi ez gaitezen, asko bezela,
 gero txalma andi batekin.

Urrutitika egiñagatik
 intxaurrek soñu andiak,
 alderatuta izan oi dira
 askotan intxaur txikiak;
 egia andi au erakutsitzen
 digu esperientziak.

AIZKORA ETA KIRTENA

Egurgille bat sort egitera
joan zan basoan barrena,
eta bidean galdu zitzaion
aizkoratika kirtena.
Sort egiteko beste berri bat
egin nairik aizkorari,
gaia eskatzen asi zitzaien
an zan arbol bakoitzari.
Iñork ez zion gairik eman nai,
eta arteak bakarrik
adar metxo bat eskeiñi zion
gaiso artaz kupiturik.
Kirten berria egin ondoren
sartzen dio aizkorari,
eta golpeka asitzen zaio
arte arixe berari.
Au ikusi ta asten dirade
zumarrak eta lizarrak
arte onaren kontra egiten
oju eta deadarrak:
«Asto andia —esaten die—,
ez al ekien oraindik
egurgilleak bizi dirala
guk galtzen degun bizitik?
Orra zer esker ematen dian,
orain asi dek igandik,
sarri ez geatzik bat bakarrika
basoan utziko zutik.
Iri bakarrik egin bazian,
tontotzar orri, kaltea,
ezer ez uen; baña guretzat
ez dek izango obea».
Bere etsaiari eman badio
noizbait norbaitek eskua,
len edo gero ikusiko du
galdurik bere burua.

ERBIAK ETA IGELAK

Abarrotsak erbiak
ditu ikaratzen,
eta lasterka iges
asten dira joaten.
Anitz ikara andi
baten ondorean,
bein esan omen zuten
elkarren artean:
«Ikaraz laborrian
beti egotea,
egia esateko,
ez da bizitzea.
Goazen emendik, goazen,
zingira batera,
geren buruak bota
eta itotzera.
Zertarako Jainkoak
ginduen erbiak
egin mundu onetan
onen beldurtiak?».
Aien golpearekin
guztiak batean
sartu ziran igelak
ikaraz loi-pean.
Ikusi zutenean
pesta au erbiak,
«Oien parean gaituk
soldadu aundiak»
esaten dute, eta
guztiak bertatik
irten ziran kanpora
zingira artatik.
Onela egiten da
gure suertea
txarragoen aldean
zan baño obea.

LEOIA ETA AKERRA

Txarak eta mendiak,
 beak eta goiak
 ongi ikusirika
 goiz batez leoiak,
 esan zuen beregan:
 «Neabilk alperrik,
 ez diat arkituko
 berdin gaur nik eizik».
 Zañak jaten asi zan
 iltzeko gosea;
 onetan aditzen du
 akerraren bea.
 Gora begiratzan du
 eta du akerra
 ikusten arkaitz-puntan,
 dan bezin ederra.
 Nola ara leoia
 joan ez zitekean,
 kokorika jarririk
 aitzaren oñean,
 asten da betik gora
 akerrari deitzen:
 «Jatxi zaitetz lenbailen,
 nazu ikaratzan.
 Perill andian zaude
 or, nere maitea;
 polikitxo jatxiaz
 etorri zaita.
 Obe da muskilla jan
 emen seguruan,
 ezen ez elorria
 zu zauden lekuan».
 «Noiz ezkerro —akerrak
 dio goitik deitzen—
 zu akerran perillak

zaitu ikaratzan?
 Zalameriakin ni
 ez naiz engañatzen;
 zu or txit ongi zaude,
 ni txit ongi emen».
 Nork itzegiten digun
 eta zer fiñekin,
 al badegu, lendanik
 bear degu jakin.

TXABERAMA ETA ARRANOA

Txaberamak darama
 gañean maskorra,
 barekurkullo gisa
 baña txit gogorra.
 Arra bat ibiltzeko
 bear ditu noski,
 nik ikusi dedanez,
 egun bat edo bi.
 Arranoa ikusi
 eta egun batez
 ojuka esan omen
 zion, diotenez:
 «Mesede bat eskatu
 bear dizut zuri:
 egako lezioak
 ekaizkitzu niri,
 ikusteko an goitik
 dan zeru guztia,
 illargia, izarrak
 eta eguzkia;
 oiek ikusi eta
 jatxizean berontz,
 ibilliko naiz gero
 orrontz eta onotz;
 ez da izango iri,
 ez erri txikirik,
 egan ikusi gabe
 utziko dedanik».
 Arranoak izkuntz au
 aditzearekin,
 nai omen zuen bertan
 algaraz ler egin.
 Erantzun omen zion:
 «Jainkoak airean
 nai du ni ibiltzea,

zu berriz lurrean».
 Txaberama badago
 bere temarekin;
 artzen du arranoak,
 darama berekin.
 Odeietatik gora
 eraman ondoan,
 asten zaio galdetzen
 kontentu dagoan.
 Ezetz, esaten dio,
 beldurrez beterik,
 eta jatxi dezala,
 arren, goi artatik.
 Orduan arranoa
 zaio asarratzen,
 batetan uzten dio,
 arkaitz bat du jotzen,
 eta, izanagatik
 guztizko gogorra
 bere bizkar gañean
 zeraman maskorra,
 milla puska egin zan
 arkaitza jotzean.
 Arranoak goitika
 zion bitartean:
 «Eskarmentatu bitez
 jende temosoak,
 buru arroak eta
 enbidiosoak,
 ikusirik onela
 zer zaien gertatzen,
 zeren conseju onak
 ez dituzten artzen».

ASTO LEOI-LARRUZ JANTZIA

Astoak leoiari
 enbidia zion,
 eta pensamentu bat
 burura zitzaion:
 leoi-laruz jantzirik
 mendira irten zan,
 an sortu zuen festa
 ikustekoa zan!
 Otsoak, basurdeak,
 artzak, azeriak,
 astoaren igesi
 zebiltzan guztiak.
 Orra non artzai batek
 bere etxolatik
 zein dan ezagutzen du
 belarri-ertzetik.
 Artzen du makilla bat,
 badijoakio,
 golpeka bereala
 erasotzen dio.
 Asitzen da astoa
 miñez arrantzaka,
 abereak dijoaz
 argana presaka,
 zergatik egin zuen
 gaisoak arrantza,
 baldin bazuen ere
 leoiaren antza.
 Ikusi zutenean
 lurrean astoa,
 arras elbarriturik
 makillaz gaisoa,
 leoi-larru zar batez
 erdi estalia,
 eta ortzen artean

zeukala bizia,
 eztanda egin nairik
 omen ziran asi,
 ikusirika noren
 zebiltzan igesi.
 Zenbat asto ez dira
 munduan ikusten,
 leoiaren papera
 dutenak egiten,
 eta, kentzen bazaie
 larrua gañetik
 gelditzen diradenak
 arras lotsaturik?

ORIÑA ETA AIENA

Zangak aditu eta
landetan oriñak
egiten ditu iges
bere alegiñak.
Or salto, emen salto,
lertzen ibillirik,
ezin arkitu zuen
iñon estalperik.
Estutasun onetan
zanean ikusi,
aien-pean jarri zan
txakurren igesi.
Nola bait-zan aiena
guztizko txikia,
kokorika bildurik
zegoan guztia;
aren fortunarako
ostoak andiak
zeukazkien aienak,
eta ugariak.
Seguru zegoala
beregian ustean,
osto jaten asi zan
faza ederrean;
eta gure oreña
alderdi batetik
agerian jarri zan
uste gabetanik.
Nola dituzten kastaz
eiztari txakurrak
txit zorrotzak begiak,
zorrotzak sudurrak,
usaia sentiturik
die begiratzen,
ikusten dute eta

bertan arrapatzen;
pustatu zuten oreñ
esker gabekoa,
jaten ari zalako
matsaren ostoa.
Alako mesedea
artu ondorean,
eta ostorik gabe
aiena uztean,
oreñak izan zuen
ongi merezia
tzakur aien ortzetan
uztea bizia.
Len edo gero beti
gure Jaungoikoak
gazitgatzen oi ditu
esker gabekoak.

EIZTARIA ETA ZAKURRA

Pinto erbi-zakurra
 txit zan eiztaria,
 beñere ez zitzaion
 faltatzen zauria;
 basurdeen eizera
 zoan bakoitzean,
 odola zeriola
 sartzen zan etxean.
 Guztiz zartu zan Pinto,
 eta orregatik
 nausiak zerabilen
 eizaren ondotik.
 Egun batez atzeman
 zuen basurdea,
 baña ortzen artetik
 joan zan aberea.
 Nausiak deitzen dio
 ojuka, *dak, dak, dak*,
 arrapatzen du berriz,
 sartzen dizka ortzak.
 Nola bere aldetik
 ez zan basatia,
 igesi joanagatik,
 mutill beldurtia,
 asten zaio muturka
 eramanik griñak,
 eta sartzen diozka
 bere letagiñak.
 Uzten dio zakurrak,
 iges egiten du;
 zauriz betea Pinto
 guztia uzten du.
 Nagusiak, arturik
 makill bat eskuan,
 jotzen du bizkarrean,
 jotzen du buruan.
 Pinto gaisoa dago

lurrean etziñik,
 negarrez deitzen: «Jauna,
 ez daukat indarririk;
 adiñ andiak dakar
 indarren galtzea,
 basurde ori berriz
 da guztiz gaztea;
 sei urte gutxiago
 baldin banituke,
 ori eta beste bi
 nik ilko nituke.
 Oroitu bear luke
 nere nagusiak,
 oraindaño atzeman
 ditudan guztiak,
 il ditudala beti
 txiki eta andi,
 eta egun batean
 ill nituela bi.
 Baña gaur bakarrik da
 berori oroitzen
 lenago zein nintzan ni,
 ez orain zein naizen.
 Ongi esan nezake:
 auxen bai pagua!
 Onen leial izana
 daukat nik damua!
 Baña ez, gaizki diot;
 zakurren jabeak
 ez dirade guztiak
 onen eskergeak;
 berori bezelako
 nagusiagatik
 errepañak diola
 sinistatzen det nik:
 Esker gabeetatik
 sekula guztian
 ez esperatu ezer,
 bazaude premian».

BADA JAUNGOIKO BAT

Zerua eta lurra
 eta itxasoa
 dagozkigu esaten
 badala Jainkoa;
 iñork sekulan balu
 onetan dudarik,
 ez luke bere buru
 esatea baizik:
 «Beti argi emanaz,
 len bezin andia,
 egun oro ikusten
 degu eguzkia;
 urteak joanagatik
 millaka pasatzen,
 len bezelaxe digu
 argia ematen.
 Nork egin ote zuen
 —zer arrigarria!—
 beñere akabatzen
 ez zaigun argia?
 Nork, igaroagatik
 egunak, urteak,
 gorde-arazten diozka
 lenengo bideak?
 Baldin irteten balitz
 bide aietatik,
 ez litzake gelditzen
 gizon bat bizirik;
 piska bat joaten balitz
 arontz eguzkia,
 laster lezake otzak
 il mundu guztia;
 eta onotz baluke
 pauso bat ematen,
 bereala beruak

ginduke itotzen.
 Ondarrak ez baleza
 geldi itsasoa,
 orobat litzateke
 mundua itoa;
 baña, Jaungoikoaren
 ordenak arturik,
 beñere igarotzen
 ez da ondarretik».
 Baldin noizbait norbaitek
 nai baluke jakin
 lenbiziko gizona
 zeñek zuen egin,
 bjoa aditzera
 jakintsun andiak,
 eta ikusiko du
 zer astakeriak
 aien mingañetatik
 dituen aditzen,
 eta nola len bezin
 illun dan gelditzen.
 Galde bizaie nola
 guk mundu guztia
 ikusteko asko degun
 begiko ninia;
 nola odoiak gora
 joaten dan artea,
 dan posible ain azi
 txikitik sortzea;
 nola, irten bezala
 txittoa arraultzetik,
 ez duen utsegiten
 mokoka alerik;
 nola enadak egin
 oi duten kabiak,
 arriturika uzten
 dituzten guztiak.
 Zer erantzungo dute
 gizon jakintsuak,

gauz oietan badira
 gu bezinitsuak?
 Atozkit onontz orain
 zu, gizon zoroa,
 ukatzera oraindik
 badala Jainkoa.
 Eriotzeko orduan
 aditzen badizut,
 egia diozula
 sinistuko dizut;
 orduan, nere perill,
 ao orretatik
 Jainkoaren izena
 adituko det nik.
 Osasuna danean,
 bai ere indarra,
 gizonak egin oi du
 Jaungoikoaz farra;
 baña galtzen baditu
 bat eta bestea,
 orduan aitortzen du
 ark bere jabea.
 Ez da mundu onetan
 iñon naziorik,
 Jaungoiko bat badala
 aitor ez duenik;
 azkenean mendiko
 gizon basatiak
 egi au sinistatzen
 oi dute guztiak.
 Bada, bai, Jaungoiko bat,
 danik justuena,
 zerua eta lurra
 egin dituen.
 Zuk egin zenduen, bai,
 nere Jaungoikoa,
 lenbiziko gizona
 zure antzekoa;
 zuk egiñak dirade

eguzki, illargia,
 izar ederrak eta
 itxaso andia;
 oiek ikusten dira,
 gauaz ta egunaz,
 alabantzak egiten
 zure ontasunaz,
 zure jakinduriaz
 ta anditasunaz.

GAUZARIK TXIKIENETAN DA AUNDIENA JAUNGOIKOA

Nork esan gure Jaungoiko onak
gauzarik txikienetan
poderiorik andienaren
muestrak dizkigula eman?
Au ikusteko istoria bat
on da nik konta dezadan.

Ingume zuri itsusi batek
oi ditu udaberrian
millaka arraultzak or-emen uzten
masust-arbolen orrian,
au jan dezaten, andik irtenik,
arrak alegin guztian.

Ala gertatzen da, zergatika,
ozta dirade irteten,
berealaxe asten dirade
gogotik ostoa jaten;
illabetea gutxienean
ez dira jaten gelditzen.

Ostoz aseaz egiten dira
beatza bezin lodiak,
eta orduan aiek aotik
botatzen duten lirdiak,
berak jiraka darabiltela,
uzten ditu estaliak.

Badirudite ezkur-aleak
orduan oso-osoak,
aur jostatzeko boltsa batean
norbaitek sartutakoak;
nork sinistatu, bear dutela
piztu gero onelakoak?

Udaberria datorrenean
asten dirade irteten,
txulo bat boltsan egin ondoren,
eta egoak zabaltzen,
zergatik boltsan diran artean
inguma dira biurtzen.

Gero arraultzak, amak bezala,
arbol-ostoa egiñik,
berealaxe, oientxen gisa,
gelditzen dirade illik;
gure bizia laburra dala
ez degu zer kejuturik.

Aien lirdiak, zeñak dirudi
armiarmaren sarea,
boltsa gisara dagoalako
du izena kapulea;
zirikuaren izena artzeko
falta zaio iruitea.

Ziriku au da zuria edo
arto-bizar kolorea,
gero bakoitzak ematen dio
nai baldin badu ohea,
purpurarena jantzi beauna
baldin bada erregea.

Kolore gorri purpurarena
maskor baten barranean
maskorra jaten gosez asi ta
txakur batek ondarrean
arki-arazo zuen, muturra
tintez busti zuenean.

Orra erregeen soñeko ederrak
 inguma batzuen lana,
 eta kolore gain-gañekoa
 maskortxo batek emana;
 au ikusi ta zein da gizona
 aurrera arrotuko dana?

Oraindik balitz norbait munduan
 nai ez duena sinistu
 bear degula dudarik gabe
 denboraz guztiok piztu,
 sinistamentu milagrozkoko au
 ingumak dio erraztu.

KUTUNA

Nere adiskidea,
 bear dezu jakin
 gertatutzen oi dana
 munduan gurekin:
 Iñor ez da kontentu
 bere suerteaz,
 enbidia gaiztoa
 du batak besteaz.
 Nekazariak dio:
 «Zorionekoak
 dira maiorazkoak
 ta indianoak».
 Oiek diote berriz:
 «Pozezko bizia
 munduan daramana
 da nekazaria».
 Medikuak nai luke
 izan letradua,
 onek merkataria
 edo medikua;
 ezkonduak ezkongai,
 ezkongaiak senar,
 ezagutzen ditut nik
 onelako amar.
 Nork ote dauka bada
 arrazoi onetan?
 Ez batak, ez besteak,
 diot nik benetan;
 arrazoi da beti
 arkitzen erdian,
 ez geiegian eta
 ez gutxiegian.
 Baldin geiegi badu
 batek ondasuna,
 geienetan faltatzen

zaio osasuna;
 eta, nola au gabe
 ez dan zori onik,
 ozta arkitzen oi da
 kontent aberatsik.
 Pobreak oi du berriz
 osasun andia,
 apetitu azkarra,
 janari txikia;
 argatik bizitzen da
 beti inbidiaz,
 beti gaizki itzegiten
 aberats guztiaz;
 eta fortunaz bera
 aberasten bada,
 len baño gaizkiago
 benturaz bizi da.
 Begira zuk dakizun
 gizon lodi ari,
 nik ezagutu nuen
 ura nekazari,
 goizetik arratsera
 beti aitzurrean,
 osasun onarekin,
 umore onean;
 aberastu zan guztiz
 Ameriketatik,
 baño geroztik ez du
 osasuna onik;
 janak eta edanak,
 lanik ez egiñak
 emanak ditu orrek
 gaur dituen miñak;
 eta nola bait-daukan
 odolak josia,
 ill oro gutxienaz
 bear du sangria;
 amar legua oñez
 egiteko, ark len

beste ainbeste ordu
 geiegi zituen,
 eta ezin liteke
 gaurko egunean
 ordubetean ere
 ibilli bidean.
 Zertarako dirade
 gure ondasunak,
 falta bear badigu
 egin osasunak?
 Ez da, ez da munduan
 bear diru asko
 pozez eta kontentuz
 bizi izateko;
 eta umore ona
 daukanak naikoa,
 non-nai dauka bizitza
 zorionekoa.
 Jainkoak ala nairik,
 dirade txit gutxi
 ezin ditezkeenak
 lan egin ta bizi;
 gañerakoak dira
 alfertzar utziak,
 lanika egin gabe
 ongi bizi naiak.
 Erleakin Jainkoak
 digu erakutsi
 nola bizi munduan,
 nai bada ikasi:
 dirade langilleak,
 dira kontuzkoak,
 ez digute esango:
 Gero gerokoak.
 Pozik jango luteke
 gaisoak guztia,
 ain neke andiz egin
 oi duten ezta.
 Baña oroitzen dira

badala negua,
 orduko beautela
 egin gordaidua.
 Ala, ez dute jaten
 daukaten ezitik
 egun oro gaisoak
 piskatxo bat baizik.
 Eta, negu gogorra
 etortzen danean,
 jan ta lo antxen daude
 deskansuz eultzean.
 Mantentzen dituenak
 aireko txoriak,
 itsasoko arraiak,
 lurreko piztiak,
 ez du iltzen utziko
 goseak gizona,
 kontuzkoa danean
 ta langille ona.
 Izan ezkerro jana,
 edana, jantzia,
 gañerako guztia
 da erakeria.
 Enpleo eta onrak,
 aberastasunak,
 dirade banidade
 ta arrotasunak.
 Nork duen zori ona
 jakin nai badegu,
 plazetara joatea
 besterik ez degu.
 Lana erruz egiten
 duena astean,
 an dabill dantzaz lertzen
 kontentuz jaiean.
 Ez da iñon festarik,
 ez da merkaturik,
 gogo badu ikusi
 ez dezakeenik.

Nai badu ostatua,
 nai badu kafea,
 asko du lenbiziko
 tabernan sartzea;
 mai ona topatzen du
 gogo onarekin,
 eta ez zaio falta
 norekin itzegin.
 Asko du pasatzeko
 ark egun guztia
 txopin bat ardo eta
 lau kuartoko ogia.
 Ez du kotxe bearrik
 ez ere zaldirik,
 makilla bat asko du
 baldin bada loirik,
 or salto, emen salto
 joateko airean,
 oñak zikindu gabe
 batere bidean.
 Nekeak emanika
 jateko gogoa,
 txit ona arkitzen du
 baba ta taloa.
 Irteteko egun oro
 erraz gorputzetik
 onelakoak ez du
 aiuda bearrik.
 Lanari utzi eta
 etxean sartzean,
 pozten da emaztea
 deika aditzean
 umei esanaz:
 «Atozte etxera,
 aita oraintxen dator
 eta bazkaltzera».
 Errezatu ondoren
 asten dira jaten,
 guztia apetitua

ona du arkitzen.
 Egiazki dirudi,
 aiek ikustean,
 aingeruak daudela
 bazkaltzen lurrean.
 An arkitzen dirade
 poza ta pakea,
 zori onekoa da
 aien izatea.
 Ongi balekiteke
 andien bizia,
 segur naiz ez lirake
 aien enbidia.
 Erran komunak dira
 maisurik onenak,
 jarraitu bitza ongi
 bizi nai duenak;
 oiek esaten dute
 —on da jakitea—
 dirudien guztia
 ez dala urrea.
 Kanpotik eder eta
 barrendik itsusi
 aberatsen etxeak
 maiz dira ikusi;
 askotan arpegia
 egon arren farrez,
 biotza arkitzen da
 barrenen negarrez.
 Jende aberats asko
 ikusten ditut nik
 etxea betea ta
 ezer ezin janik,
 purkagin, aiudakin,
 izaiak atzean,
 urtearen erdian
 itziñik oiean.
 Janari ez badie
 ifintzen neurria,

biziari kendutzen
 diote erdia.
 Abertas izatea
 zertako ote da,
 gogoia izan eta
 jan bear ez bada?
 Zagia etxean ta
 eperra espensan
 eta ezin au jan eta
 ezin andik edan!
 Festetara joateko
 bear dute jakin
 zaldiak ongi dauden
 edo al duten miñ;
 zer denbora dagoan,
 dakarren euria,
 edo bortitzegia
 al dan eguzkia.
 Etxera ta askotan
 antxen daude muxin,
 eztula dutelako
 edo buruan miñ.
 Jaungoikoak mundua
 onela du egin,
 gaitza nai du dabillen
 beti onarekin;
 au onela izanik
 dudarikan gabe,
 nai luke batek izan
 ona gaitzik gabe;
 baña gizona dago
 burutik jauzia,
 nai badio irabazi
 Jaunari auzia.
 Zenbat aberats ez da
 ibiltzen goizetik
 denbora nola pasa
 ezin asmaturik?
 Eta zenbatek ez du

galtzen osasuna
 ez jakinika nola
 igaro eguna,
 janean, edanean,
 joko, pikardian,
 goiz eta arratsalde
 eta gauerdian?
 Emendikan oi datozen
 ondoren samiñak,
 gota, urdallekoa
 eta beste miñak.
 Ezkontza bear badu
 aberatsak egin,
 nobiak zenbat duen
 lenaz beau jakin;
 gero galdetuko du
 ote dan ederra,
 ez azkarra ote dan,
 edo dan alferra,
 ezkontza oietatik
 ez naiz arritzen ni
 onak ez irtetea
 millatitikan bi;
 emendika keja ta
 andik oztasuna
 goizetik arratsera
 dijoa eguna.
 Ekarri baldin badu
 dotea andia,
 dotearen neurrian
 bear du jantzia;
 dotea jaten da ta
 jantzia gelditzen,
 komediak orduan
 dirade izaten.
 Ongi jan, ongi edan,
 bear aurrak azi,
 senper orduan oi du
 bakoitzak ikusi.

Oiturak ezin utzi,
 zerekin izan ez,
 zenbat ez dira bizi
 gaisoak negarrez!
 Esan zadazu orain
 zuk, adiskidea:
 zer da mundu onetan
 suerte obea;
 aberastasanakin
 bizitza tristea,
 edo ondasun gabe
 bizi alegrea?

ARTZAI-KOPLAK

Melibeo:

Titiro zu or zaude
faza ederrean,
luze-luze etziñik
pago-itzalean;
txirola jo ta kanta,
or zaude zalantzan,
Amarilis maitea
noiz etorriko dan;
gu berriz emen goaz
erritik igesi,
etxea eta lurra
an ditugu utzi.
Gu negarrez gabiltza;
zuk, ortxe jarririk,
ez dezu Amarilis
alabatu baizik.

Titiro:

Melibeo, bizi naiz
deskansu onetan,
zeren bizi-modu au
jainkoak dit eman;
oni zor diot emen
txirola jotzea,
eta nere idiak
landan bazkatzea.
Bein baño geiagotan
onen aldareak
ikusiko dituzte
nere arkumeak.

Melibeo:

Ez dizut nik, Titiro,
enbidirik artzen,

baña esango dizut
zerk nauen arritzen:
da zu or ikusteak
deskansu orretan,
penak diradenean
bazter guztietan.
Ona ni emen, eriz
ezin ibillirik,
nola noan auntz oiek
aurrean arturik;
ikusten dan bezala,
oietatikan bat
bultzaka ta bultzaka
doi-doi daramat;
gais'orrek or, su-arri
gogorren gañean,
bi ume egin dizkit
urritzen artean.
Badakizu, iraungo
badu artaldeak,
esperantza guztia
dirala umeak.
Zori gaizto au, narra
izan ez banintzan,
aditzera eman dit
zeruak askotan,
ain laster arte latza
tximistakin joaz,
ain laster beltzurri
kanta-arazoaz.
Baña orain, Titiro
zorionekoa,
esan zadazu zein dan
re jaungoikoa.

Titiro:

Bildotsak eramaten
ditugun erria,
uste nuen, nar onek,

zala ain andia,
 non izan zitekean
 zanik andiena,
 nola dan gaur Erroma
 deitzen diotena;
 baña ikusi nuen
 au aren aldean
 dala ardia dana
 bildotxen artean,
 edo txakurkumeak
 jaio diranean,
 ama oi dan bezala
 oien saietsean.

Melibeo:

Baña galde beaizut,
 Titiro, esazu:
 zerk Erroma alderontz
 eraman zaitu zu?

Titiro:

Ni Erroma alderontz,
 arturik makilla,
 joan nintzan, Melibeo,
 libertade billa;
 baña libertadea
 nueneko izan,
 bizar-zuria eta
 buru-solla nintzan.
 Amarilis maitea
 nuen emaztea,
 bada orduko galdu
 nuen Galatea; eta aitortu beat,
 Amarilis gabe,
 ez nintzala izango
 gaur ni nere jabe;
 zergatik Galatea
 nuen bitartean,
 beñere ez nuen nik

ardit bat etxean:
 eramanagatika
 errira guria,
 gazta freskoa eta
 arkume lodia,
 beti biurtzen nintzan
 —bear dezu jakin—
 gauza asko saldu eta
 bi esku utsakin.

Melibeo:

Arritua, Amarilis,
 nengoan ni, zeren
 beti Jaunari deika
 tristeturik zeunden;
 arritua norentzat,
 sagarrak eldurik,
 ote zeuden arbolan
 bildu gabetanik.
 Orain konturatzen naiz
 zergatika zeuden,
 zergatika Titiro
 emen ez zegoen.
 Titiro, zuri deika
 zeuden iturriak,
 zuri deika piñuak
 eta elorriak.

Titiro:

Zer nai zenduen bada
 emen egin nezan?
 Nere libertadea
 ezin nuen izan.
 Ez nuen nik ikusten
 emen jaungoikorik,
 deseatzen nuena
 emango ziranik.
 Erroman, Melibeo,
 nuen nik arkitu

galai gazte bat, zeñak
ninduen aditu.

Onixe oi diot nik
eskaintzen illean
arkume bat gizena
bere aldarean;
onetxek esan ziran
lenbizian niri,
egin nion orduan
otoitza berari:
«Zoaz len bezalaxe
idi uztartzera,
eta zure zezenak
landan bazkatzera».

Melibeo:

Orrela zartze ona,
Titiro, daukazu,
gelditu bazerade
lur oien jabe zu.
Arria eta iya
ugari izanik,
larre ederrik asko
badezu oraïndik.
Ez ditu erituko
belar berrituak,
artaldean dituzun
ardi azunduak;
ez ere kutsatuko
kanpoko ardiak,
askotan iduki oi
duten ezkabiak.
Bein eta berriz zera
zorionekoa;
emen artuko dezu
zuk aize freskoa,
iturri ta erreka
oientxen artean
luze-luze etzinik

pago-itzalean;
auzoan zariketan
dabiltzan erleak
goizetik arratsera
txupatzen loreak,
ekarriko dizute
barrunbaz gogoa,
Titiro, egiteko,
nai badezu, loa,
adituaz kantari,
lo jarri artean,
unaia arkaitzetan
ostoa biltzean,
eta usoak berriz
urrunga egiñez,
eta usa-tortolak
pagoan negarrez.

Titiro:

Lenago ikusiko
dirade oriñak
bazkatzen dabiltzala
airean ariñak,
eta lenago berriz
igeri lurrean
arraiak, itsasoa
utzi ondorean,
ikusiko dan baño
nere memoria
aztutzen galai gazte
aren arpegia.

Melibeo:

Bitartean, Titiro,
gu ementxen goaz,
nora ez dakigula,
gure auntzak joaz.
Batzuek artu degu
egoa-aldera,

eta beste batzuek
 berriz ifarrera,
 esperantzarik gabe
 sekula guztian
 len bezala arkitzeko
 gu geren errian
 abereak bazkatzen,
 itaitzen garia,
 errirako egiten
 gazta ta guria.
 Gaur soldadu gogorrak,
 kupidarik gabe,
 dira gure txaoia
 eta landen jabe.
 Orra zer diran gerrak
 elkarren artean,
 orra zer dan gizona
 pakea galtzean.
 Zoaz orain, Titiro,
 gari ereitera,
 sagarrak txertatu ta
 matsak podatzera.
 Guazen, guazen aurrera,
 auntz erdi berriak,
 len zori onekoak,
 gaur kupigarriak;
 ez zaituztet geiago
 erriko aitzetan
 saltoka ikusiko
 nere egunetan;
 ez naiz berriz egongo
 zuen zai kantatzen,
 ikusiaz maiteok
 txarpola bazkatzen.

Titiro:

Melibeo, nerekin
 gaurko arratsean
 deskatsatuko zera

belarren gañean;
 baditut sagar umo,
 gaztaña gozoak,
 gazta eta guria
 gaur egindakoak;
 begira txaoletan
 agertzen dan kea,
 mendiak egiten du
 itzala luzea.

KOPLARIEN TEMA PALEMON JUEZ DUTELA

Menalka:

Dametas, orixe bai
dala artaldea!
Melibeo edo nor
dik orrek jabea?

Dametas:

Ez dik, ez, Melibeo,
baizikan Egonek
eman zidak zaitzeko
txit kontuz neronek.

Menalka:

Esku onetan zaude
guztiz, artaldea,
txit buru onekoa
da zure jabea;
Neeraren ondotik
or dabil gau t'egun,
enbidia duela
ongi da ezagun;
beldur da ez datorren
onera Neera,
nerekin itzalean
emen jostatzeri;
bitartean, Dametas,
ardi-errapeak
ez dek perill ler ditzan
geiegiz esneak;
beti jazten ari aiz,
eta arkumeak
ezur uts bihurturik
zeauzkak goseak.

Dametas:

Polikitxo, Menalka,
beazu itzegin,
badakigu guk zer dan
gertatu zurekin:
badakigu nola zu
lengo egunean,
akerrak bazterrerontz
or begiratzean,
eta aitz-pean Ninfak
zeudenean berriz,
algaraka eztanda
egin nairik irriz...

Menalka:

Ori zan nik Mikonen
matsak podatzean,
eta aren sagarren
adarrak moiztean.

Dametas:

Edo onako emen
pago-itzalean
Dafinden tiruztai ta
txirola austean;
norbaitek gazte oni
ziozkalako eman,
i lertzeko zorian,
Menalka, egoan;
eta gaiztakeri au
ez bauen egin,
ilko intzan segurki;
ainbeste uen miñ.

Menalka:

Zer ez dute egingo
gurekin nausiak,
ausartatzen badira

onetara seiak?
 Neronek ikusi aut
 Damonen auntz bat nik
 ebasten abillela
 lazoa jarririk;
 bitartean Lisika,
 lertzeko zorian,
 zangaka ari uen
 alegin guztian;
 eta ni berriz emen,
 nere aldetika,
 ojuka neagoan
 Titirori deika:
 «Atoz, atoz, Titiro,
 ara non dijoan!»;
 eta i kokorika
 gorderik egoan,
 ezpata-belar aien
 atzean jarririk,
 lotsa baño beldurra
 geiago izanik.

Dametas:

Auntza nerea uen,
 jakin bear deik ik,
 kantan eta txirolan
 Damon garaiturik;
 aitortzen dik Damonek
 au egia dala,
 baño esan dik ezin
 emango dirala.

Menalka:

Kantan eta txirolan
 ik Damon garaitu?
 Ik txirolik deanik
 ez diat aditu.
 Gari-lasto batekin
 ez intzan ibiltzen

marrangaz jendeari
 iges eragiten?

Dametas:

Nai dek bada jokatu
 bi gauza oietan?
 Ifiñiko diat nik
 bei gazte bat teman;
 bi txekor zeaukatzik
 bere errapean,
 eta bi bider jazten
 diat egunean;
 esan bear dek orain,
 jakin dezadan nik,
 zer ifiñiko dean
 ik ire aldetik.

Menalka:

Aita ta aozama
 dizkiat etxean,
 ez diat nik eskurik
 gure artaldean;
 bi bider gutxienaz
 oi dizkitek biak
 kontatzen egunean
 auntz eta ardiak.
 Baña aizen ezkeroz
 burutik maingutu
 artaraño, non nai dek
 nerekin jokatu,
 erratillu eder bat
 etxean badiat,
 eta nere aldetik
 ifiñiko diat.
 Aitortuko dek seurki,
 ura ikustean,
 asko balio duela
 beiazen aldean:
 Alzimedon andiak

egindakoa dek,
 beste alakorika
 ik ikusi ez dek:
 aien luze eder bat
 mats-mordo beltzakin
 zeukak inguruan
 untzen ostoakin.
 Erdi-erdian berriz
 Kononen itxura,
 eta ez nak oroitzen
 nor dan beste ura...
 Nork zuen lurra neurtzen
 lenen erakutsi?
 Nork garia noiz ereñ
 eta noiz ebaki?
 Ez diat oraindika
 aora eraman,
 mokanesan bildurik
 zeaukadat kutxan.

Dametas:

Nik ere badizkiat
 beste bi txit fiñak,
 Alzimedon orretzek
 berorrek egiñak;
 molorrika ederrak
 beren kirtenetan
 zeauzkazkitek biak
 asko txibistetan.
 An zeagok Orfeo
 erdian jarririk,
 jarraitzen diotela
 arbolak atzetik.
 Ez dizkiat oraindik
 eskuetan artu,
 bein nituen ezkeroz
 nere kutxan sartu.
 Baña ikusten bada
 nere bei gaztea,

ez dik ezerk balio
 aotan artzea.

Menalka:

Ez dek iges egingo,...
 joango nak noranai,
 zergatik iretzat ni
 non-nai beti nak gai.
 Adi zak... baña zein da
 onontz datorrena?
 Palemon; orixe dek
 juezik onena.
 Erakutsiko diat
 nik orain nolatan
 gizon prestu artean
 itzegin bear dan.

Dametas:

Asi ari, nai badek,
 ez nak ikarutzen,
 nik ez diat zankorik
 atzera botatzen.
 Entzun zazu, Palemon,
 zuk arretarekin,
 ez degu egin tema
 gauza gutxirekin.

Menalka:

Asi zaitzte bada
 entzun dezadan nik,
 soro eder onetan
 biak eseririk.
 Orain belar berria
 asi da jaiotzen,
 orain daude arbolak
 lorea botatzen,
 orain ostoz betetzen
 dirade mendiak,
 orain guztia pizten

du udaberriak.
 Asi zaitetz, Dametas,
 kantatzen aurrena,
 gero Menalkak beau
 kantatu urrena.
 Koplarien anparo
 diran Musandreak
 pozten ditu aldizka
 koplak botatzeak.

Dametas:

Aditu, Musandreak;
 Jaungoikoagandik
 nere koplak botatzen
 asi bear det nik;
 diot bada arkitzen,
 da mundu onetan
 gure Jaungoiko ona
 leku guztietan;
 ematen oi du lurrak,
 Ark naita, frutua,
 eta Ark berak dauka
 kopl'oien kontua.

Menalka:

Ni ere maitatzen nau
 nere Jaungoikoak,
 badituz erregalo
 Ark egindakoak:
 moredin ederra ta
 erramu berdea,
 eziñ arki diteke
 emaitz bat ohea.

Dametas:

Galateak, dalako
 neskatxa arriña,
 sagar bat tira eta
 eman ziran miña;

zariketara iges
 laster joanagatik,
 nai zuen ikus nezan
 gorde baño len nik.

Menalka:

Nik Amintas ederra
 det asko maitatzen,
 baña orrelakorik
 ez oi dit egiten;
 ain maiz etortzen zat non
 txakurrak oi duten
 Delia beziñ ongi
 ura ezagutzen.

Dametas:

Agiri da emendik
 arako an aitzia,
 nere maitearentzat
 an daukat emaitza:
 joan dan egun batean
 an ikusi det nik
 uso bat arraultzakin,
 kabia egiñik.

Menalka:

Nik bialdu diozkat
 nere maiteari,
 basoan topaturik,
 sagar umotxo bi;
 bata eta bestea
 ziran ain oriak,
 non urrezko sagarrak
 ziruditen biak.
 Beste bi an daukatzit
 arbolan zintzillik,
 bialtzeko berari
 ongi umoturik.

Dametas:

Zer itz eder ez dizkit
esan Galateak!
A, eraman balitza
zerura aizeak!

Menalka:

Zer zait niri Amintas
zuk nai izatea,
mendan bazabiltza
utzirik sarea,
eta, zu basurdetan
zabiltzan artean,
bakarrik banaukazu
sareen aldean.

Dametas:

Nere egunak dira
egun, Galatea,
naiko nuke Filida
niri bialtzea;
ofrenda-egunean
berriz, Galatea,
naiko nuke zerori
onotz etortzea.

Menalka:

Iñork baño geiago
maite det Filida,
nigatika negarrez
joan zana ori da,
«Adio, nere ederral»
esan ziranean,
eskua estuturik,
emendik joatean.

Dametas:

Zer gauza tristea dan
otsoa artegian,
gariak itaitzean
ujola zelaian,
arbola gazteentzat
egoa-aizea,
neretzat Amarilis
muxin egotea!

Menalka:

Arratsean etortzen
dan euri lanbroa,
lur ereñentzat oi da
onenetakoa;
titia utzi duten
auntzentzat da berriz
kaudanaren muskill
bazka ona anitz;
zarika dute maite
azunduta ardiak,
eta nik maite ditut
Amintasen deiak.

Dametas:

Nere koplak gustatzen
zaizka Polioni,
gizentzen daukat txal bat
eskaintzeko oni.

Menalka:

Polion bera ere
da txit koplaria,
onentzat bazkatzen det
zezen bat lodia;
jotzera saiatzen da
jasoaz adarra,
eta maiz zabalduaz
oñakin ondarra.

Dametas:

Polion, zu maitatzen
zaituen guztia,
bijoia egitera
non-nai zure naia;
eman dizazutela
arkaitzak ezta,
eta basoko larrak
berriz madaria.

Menalka:

Entzuteko ire antza
duten koplariak,
beaizkik batek izan
asto-belarriak;
uztar ditzala onek
azeri okerrak,
eta jatzi ditzala,
nai badu, akerrak.

Dametas:

Marrubi eta lore
biltzalle gaztea,
kontu, belar azpian
or dago sugea;
zoaz ortik igesi
lasterka, gaisoa,
sar ez dizazun arren
oñetik mistoa.

Menalka:

Ez joan, ardiak, arren,
ibai-bazterrera,
erori ez zaitezten
andikan urera;
begira non datorren
lasterka aria,
burutik oñetara
osoro bustia.

Dametas:

Ardi oiek, Titiro,
ibai-bazterretik
atzera-azo itzak
doakabetanik;
nik neronek errekan
edo iturrian
garbituko dizkiat
nai dedan guztian.

Menalka:

Ekarri itzazute,
mutillak, etxera
ardi oiek larretik
laster itzalera;
errapeak baditu
beroak idortzen,
alferrika ariko
gaituk aiek jazten.

Dametas:

Orren argala dabill
zezena larrean,
triparaño estaltzen
duen belarrean;
zezena ta nausia
daduzkatzi biak
amorearen miñak
galdurik guztiak.

Menalka:

Ezin esango det nik
nere arkumeak
daukatziela beintzat
argal amoreak;
ezur uts egiñika
eman dit gogoak
ifinñi dizkidala
niri begizkoak.

Dametas:

Esan zadak ik: non da
munduan lekua
sei kana bakarrika
duena zerua?
Au esaten badirak
segurki nik beintzat
idukiko aut beti
nere jaungoikotzat.

Menalka:

Esak: non dira arros
eta azuzenak,
erregeen izenak
sortzez dituztenak?
Erantzuten badirak
duda gabetanik,
Filida izango dek
iretzat bakarrik.

Dametas:

Ez nezake nik beintzat,
jaunak, erabaki
zeñek kopletan egin
dezuten obeki;
batak eta besteak
dezute merezi
bei gazte eder ura,
dedanez ikusi.
Orobat merezi du
beldur dan guztiak,
engañatu ez dezan
amore eztiak;
eta ez gutxiago
amoreen miñak

progatua daukanak
dirala samiñak.
Itxi, itxi, mutillak,
atakidak itxi,
soroak edan ditek
gaur urikan aski.

SAN INAZIOREN MARTXA

Inazio, gure patroï andia,
 Jesusen Konpañia
 fundatu
 eta dezu armatu;
 ez da, ez, etsairik
 jarriko zaizunik
 inñolaz aurrean
 gaurko egunean,
 naiz betor Luzifer deaurrua,
 utzirik infernua.
 Zure soldaduak
 dira aingeruak,
 zure gidaria
 da Jesus andia;
 garaitu ditu zure Konpañiak
 etsaiak;
 ez dauka fedeak,
 ez, kristau nereak,
 ez dauka beldurrik
 inñongo aldetik;
 Inazio or dago,
 beti ernai dago,
 armetan jarria
 dauka Konpañia,
 txispak armaturik,
 bandera zabalik,
 gau eta egun
 guk guztiok pakea degun,
 beti gau eta egun.
 Bildu dezu, Inazio, munduan,
 arritzeko moduan,
 jendea
 fede biziz betea,
 jende jakintsua
 eta indartsua,
 beti dabillena

gerretan aurrena,
 Elizaren etsaiak billatzen,
 topatu ta garaitzen;
 dituzu anaiak
 gerra egin naiak,
 da oien legea
 etsai garaitzea;
 oiek ditu bere defensoreak
 fedeak;
 dirade ezagun,
 dabilta gau t'egun
 Europan, Asian,
 Afrik' Amerikan;
 idorrez, itsasoz
 dijoaz ta datoz;
 dabilta nekean
 indio tartean
 edo naiz kortean
 manera berean
 beti pelean,
 bizitzak dirauen artean,
 beti-beti pelean.
 Dira, Inazio, zure anaiak
 txit mariñel andiak,
 arraunak
 bogatzen dakitenak;
 Pedroren ontzia
 badago ertsia
 arroka tartean
 egunen batean,
 bertatik botean dira sartzen
 eta arnaga joaten;
 sokakin loturik
 arroken artetik,
 baldin badu etsairik
 oiek garaiturik,
 an daramate ontzia kaiera,
 leorrera;
 naiz izan ekaitza,

bogatzeko gaitza,
 eta bagen goiak
 naiz busti odioiak,
 arraunak arturik,
 botean sarturik,
 korajez beterik,
 «Boa! boa!» deirik,
 bizitzaz azturik,
 dijoaz kaietik,
 bultzeaz killa,
 Pedroren ontziaren billa,
 beti bultzeaz killa.

EZPATA-DANTZA

Gaur,
 Batista Biribill,
 dantzan ongi abill;
 ez dek ezpatarik
 ire parekorik;
 ire kabriolak
 ozt-ozta txirolak
 oi dizkik segitzen
 ta konpasa artzen.
 Arrastakakoak
 eta gorakoak
 dituk alakoak,
 non ikustekoak,
 aurrerontz, atzerontz
 eta bazterrerontz,
 ez dek dantzaririk
 i bezalakorik.
 Soñu zar pijoa,
 onenetakoa,
 jotzen dek,
 txanbolin,
 aire onarekin;
 onek badik emen,
 orain, gero ta len,
 asko egiteko
 ongi dantzatzeko.
 Aurrera korri,
 atzera korri,
 beti ezpata airean;
 ez zak onezkero,
 ez orain, ez gero,
 iñor jarriko gañean.

GIPUZKOARRAK

Oraintxe sei eun urte,
gutxi gora bera,
gipuztarrak joan giñan
Gaztel aldera;
artean Nafarroak,
Gipuzkoak gañera,
egiñ izandu zuten
erreño bat bera;
orain galdeera
zoaz egitera:
zeren billatzera
gipuztarrak joan giñan
Gaztel aldera?

Gaztelako erregek
zeukan Bitoria
tropaz inguraturik
zana guztia;
gipuztarrak, ikusiz
galdutzen auzia
nafarren erregea
eta nagusia,
zien Donostia
ta Ondarrabia
eta probintzia
Gaztelako erregeri
eman guztia.

Baña onetarako
juramentu egin
zuen lenaz erregek
gipuztarrakin:
aekin bezelaxe
ondorengoakin
fueoak goardatzeko

fede onarekin;
geroztik orrekin
egin degu alegin
Gaztelabarekin
gu ere izateko
leial eta fiñ.

Fueoak esan nai du
gure errietan
ez zaigula sartuko
iñor ezertan;
aita ta seme beti
gure frontieretan
armatuko gerala
diraden gerretan;
gañerakoetan
guk gure Juntetan
okasioetan
aginduko degula
geren gauzetan.

Fuero onen konforme
kontribuziorik
ez degu eman bear
gure aldetik;
ez gerran, ez pakean
ez degu kintarik,
ez paper sillaturik
ez aduanarik;
baña orregatik
ez da erregerik
guk utzi degunik
eman gabe, danean
estutasunik.

Baña gure ematea
borondatezkoa
izan oi da, danean
okasioa;

eta deitzen diogu
guk donatiboa,
zergatik onek ez du
autsitzen fueroa;
da erregaloa
beti onelakoa
erakustekoa
errege serbitzeko
degun gogo.

Euskaldunak euskaldun
geran denboratik,
ez degu izan beste
bizi-modurik;
erregiñak eman nai
ez du izan itzik
ez zaigula inolaz
kenduko fuerorik;
guk gure aldetik
ez degu inondik
obligaziorik
aren obendiente
gelditzekorik.

Nola kontratuari
bait-zion faltatu,
geren buruen jabe
gera gelditu;
gero nai izan degu
Don Karlos billatu,
eta oni diogu
juramentu artu:
fueroak guardatu
eta anparatu,
ongi gobernatu
bear duela eta
zentzuz portatu.

Baña gaurdaño eman
dizkigun fueroak
dira miseria ta
makillazoak;
gure itzak ez dira,
ez, onelakoak,
eta Karlosen kontra
jo gaitu gogoak;
gaur gure asmoak
dira alakoak
non gelditzekoak
libre, baldin nai badu
gure Jainkoak.

Karlosek jo-arazo
digu guri lurra,
sinista-arazoaz
beti gezurra;
baña gezurrak oi du
zaña txit laburra,
eta ifiñi digu
azkenik beldurra
isteko zintzurra,
artuaz egurra,
eta lepezurra
austeko, joaz ala
nola zakurra.

Egin bear deguna
da gaur euskaldunak
guztioak juntatzea
gogo degunak;
ta Muñagorrigana
bildu al degunak,
an topatuko dira
beste aren lagunak;
dira ezagunak,
maite ditugunak,

lenengo egunak
emango dizkiguten
nagusi jaunak.

Gizon prestu guztiok
elkar ondo arturik
ez degu inoren zer
izan beldurrik;
geren batzarre eta
Juntetan bildurik
ez da ezer egingo
fuero gabetanik;
geren jabe egiñik,
ez da erregiñik,
ez ere erregerik,
gu gabe ezer egin
dezakeenik.

Baña ez dezaguke
iñoiz ezer egin,
ez bagera unitzen
gu elkarrekin;
beltzak eta zuriak
Muñagorriarekin
geldituko gerade
bandera batekin;
gero naiz onekin
edo naiz arekin,
nai degunarekin,
geldituko gerade
gu fueroakin.

Ez da sekulan izan,
ez, okasiorik,
orain datorkiguna
bezelakorik;
ez bagerade jausi
guztiok burutik,
aprobetxatu bear

degu guk bertatik;
ez det ikusten nik
erremediorik
au ez bada baizik,
libratzeko erriak
galtze penatik.

Geldituko dirade
euskaldun erriak
soldadurikan gabe
diran guztiak;
gu berriz gure jabe
eta nagusiak,
utzirikan alde bat
ditugun auziak;
euskaldun guztiak,
morroi-nagusiak,
beltz eta zuriak,
batuko gaitu bizi-
-modu berriak.

Nai dizagula Jaunak
egun au ekarri,
barkatzen diogula
ziñez elkarri;
ikusit genezake
egun au guk sarri,
laztan gogoz emanaz
batak besteari;
ez fia inori
fuero-kontu ori;
gure buruari,
ikusiak ikusi,
fia gauz ori.

TESTAMENTUKO GERTAERAK

I

Jainkoak lenbizitik
bere naiarekin
zeru ederra eta
lurra ditu egin.
Lenbiziko egunean
egin zuen argia,
urrengoan zerua,
gero lur gorria.
Laugarrenean berriz
iguzki andia,
eta izar ederrak
eta illargia.
Bostgarrenean arrai
eta egaztiak,
belar eta arbolak
eta animaliak.
Allegaturik egun
seigarrenekoa,
egin zuen gizona
bere antzekoa.
Gorputza egin zuen
lur puska batekin,
eta anima berriz
asnasearekin.
Nola gauza guztiak
egin bai zituan,
zazpigarrena pasa
zuan deskansuan.
Egun au utzi zuen
santifikaturik,
iñork egin ez dezan
onetan nekerik.

II

Ifñi zuen Adan
baratza batean,
fruta-mota guztiko
arbolen artean,
esaten ziolarik:
«Adan, nai badezu,
arbol oien guztien
frutatik jan zazu;
baña onako arbol
onentxen frutua
Adanentzat gelditzen
da debekatua.
Gaitza eta onaren
arbola izanik,
ez dezu jan bear zuk
frutu onetatik;
onetatika jaten
dezun egunean,
illa gelditzen zera
momentu berean».
Gizona bakarrika
gelditu ez zedin,
Jainkoak andrea nai
izan zuen egin.
Eta, lotan zegoan
bitartean Adan,
Eba andre egiña
gelditu izan zan.
Jaunak, Adani loa
kendu gabetanik,
ezurra atera zion
bere saietsetik;
onela ateratako
bere ezurrarekin,
Eba, bere emaztea,
Jaunak zion egin.
Lo artatika Adan

esnatu zanean,
Eba ikusi zuen
bere aldamenean;
orduak esan zuen
pozturik guztia:
«Au nere ezurra da,
nere aragia».
Gizonak, duenetik
bere emaztea,
utziko du guraso
anai ta aidea.

III

Ain zorionekoak
oiek ikusirik
deaurrua zebillen
ezin sufriturik;
galdu nai ditu eta
badu esperantza,
artzen du bertatika
sugearen antza;
nola andre gaisoa
baitan txit argala,
Ebagana dijoa
bere-bereala;
eta galdetzen dio:
«Esazu: zergatik
jan bear dezute
arbol orretatik?
Zergatik arbol orrek
dakarren frutua,
utzi dizute Jaunak
gaur debekatua?».
Ebak erantzun zion:
«Jakizu zergatik:
frut ori jan ondoan
ez iltzeagatik».
Deaurruak Ebari
dio erantzuten:

«Frut ori ez dezute
zuek ezagutzen;
jango bazenduteke
fruta orretatik,
gelditzen ziñateke
jaungoiko egiñik».
Bereala sinisten
du Eba txoroak,
eta ematen dio
jateko gogoak.
Jatean artzen dio
gusto ona frutari,
eta ematen dio
bere senarrari.
Ozta zuen Adanek
fruta artatik jan,
biak gelditu ziran
lotsaz beterikan,
ikusten zutelarik
egunaren erdian
zeudela jantzi gabe
ta larru gorrian.
Bereala arturik
arbolen ostoak,
egin izan zituzten
biak gerrikoak.

IV

Jauna Paraisoan
dabil paseatzen,
eta Adanek aren
itza du aditzen.
Itza aditu eta
arras beldurturik,
baratza-bazterrean
dago ezkutaturik.
«Adan, Adan, non zera?»
dio Jaungoikoak;
bertatik erantzuten

du Adan gaisoak:
 «Jauna, zu aditzean
 beldur izan det nik,
 zergatik arkitzen naiz
 jantzi gabetanik».
 Jaunak esaten dio:
 «Nik debekatua
 utzi nizun arbola
 bat orren frutua;
 eta, jan dezulako
 frutu orretatik,
 dezu ikusi zaudela
 jantzi gabetanik».
 Adanek erantzuten
 dio bazterretik:
 «Ez nuen, Jauna, jango
 fruta orretatik,
 bañan zuk emandako
 andreak dit esan
 txit fruta ona dala,
 bear dedala jan».
 Jaunak esaten dio
 orduan Ebari:
 «Zergatik jan-arazo
 dion senarrari?».
 «Jauna —esaten dio
 bertatik andreak—,
 zergatik engañatu
 nauen ni sugeak».
 Orduan dio Jaunak:
 «Madarikatua
 izango dek, sugea,
 beti ire patua.
 Arrastaka joango aiz
 i abillenean,
 bularraz lurra joaz,
 ez oñen gañean.
 Andrea izango dek
 etsai segurua,

onek puskatuko dik,
 bai, ire burua».
 Gero dio esaten
 Ebari: «Aditu:
 asko gaitz zuk bearko
 dituzu sufritu;
 miña izango dezu
 aurra egitean,
 ta idukiko zaitu
 senarrak mendean».
 Eta dio Adani
 esaten: «Zu, Adan,
 gusto diozulako
 andreari eman,
 lurra etsai izango
 dezu, ta argandik
 ez dezu aterako
 arantzak besterik.
 Kopetatik boteaz
 ugari izerdia,
 irabaziko dezu
 zure janaria».
 Paradisotik biak
 botatu ondoan,
 aingeru bat ifiñi
 zuen atondoan,
 suzko ezpatarekin
 guardi egiteko,
 eta barrenen iñor
 sartzen ez uzteko.

V

Adanen eta Ebaren
 lenengo semeak
 ziran Kain ta Abel,
 ta biak semeak.
 Kain bere langitez
 zan nekazaria,
 eta Abel ekintzaz

zan berriz artzaia.
 Kainek ofrezitu
 zuen primizia,
 izan zan lurrak eman
 oi duen garia;
 Abelek artaldean
 zituen ardiak,
 gizenenen artean
 ongi berexiak.
 Kainek ez bait-zuen
 garia autatu,
 Jainkoak begi gaitzoz
 zion begiratu.
 Ozta Abelek ardiak
 zizkan presentatu,
 bertatika txit asko
 zitzaizkan gustatu.
 Artzen dio Kainek
 Abeli inbidia,
 eta kendutzen dio
 gaisoari bizia.
 Jainkoak deitzen dio:
 «Ator onontz, Kain!
 Non dek ire anaia?
 Beaiat nik jakin».
 «Jauna —dio Kainek—,
 non dan nere anaia
 nik ez dakit beintzatic,
 ez naiz aren zaia».
 «Kain, zer egin diok
 ire anaia-ri?
 Aren odola deika
 zeagokit niri;
 odol ura segurki
 ik ixuria dek,
 ta ire pekatua
 ik pagatuko dek.
 Nekez egiñagatik
 lurrean labrantza,

ez dik lurrak emango
 ez bada arantza.
 Beti ibilliko aiz
 munduan igesi,
 zer dan gizon iltzea
 dezakan ikasi».
 «Ezagutzen det —dio—
 nere maldadea,
 andietakoa da
 anaia iltzea;
 ezin egon niteke
 iñon seguru ni,
 ez diteke ere nitzaz
 urriki berori.
 Lenbizika topatzen
 nauenak, bizia
 kenduko dirala da
 gauza ikusia».
 Jaungoikoak dio: «Ez;
 bere kastigua
 norbaitek iltzen baau
 an dik segurua».
 Eta bialdu zuen
 señaletatekin,
 iñork gaitzikan iñon
 ez ziozan egiñ.

VI

Gizonak nola ziran
 denboraz ioritu,
 eta ioriturik
 bait-ziran gaiztotu,
 gure Jaungoikoa zan
 guztiz asarratu,
 eta nai izan zuen
 gizona akabatu;
 baña nola zan Noe
 txit gizon justua,
 gelditu zan onetzaz

Jauna kupitua.
 «Zu salbatzeko eta
 zure familia,
 Noe, egizu —dio—
 kutxa bat andia;
 an sartuko zera zu,
 zure emaztea,
 zure iru semeak
 ta oien andreak,
 ta sartuko dezu
 gañera orobat
 egazti ta animal
 guztitik pare bat».
 Noek kutxa andia
 egin zuenean,
 eta Jaunak esanak
 sartu ondorean,
 itsasoa atera
 zan bere lekutik,
 eta euri andiak
 zetozen zerutik,
 berrogei egun eta
 berrogei gabeen,
 gelditu gabetanik
 momentu batean;
 eta ikusi ziran
 lurra ta mendiak
 berrogei ta amar besoz
 gora estaliak.
 Guztia akabatu zan
 orduan lurrean,
 bakarrika zebillen
 kutxa ur gañean.
 Gero Jaunak bialtzen
 du aize gogorra,
 lurra gelditu dedin
 gitxika idorra;
 amargarren illean
 sartu ziranean,

mendien puntak ziran
 agertu airean.
 Kutxatika bele bat
 Noek du bialtzen,
 baña ez da belea
 batere biurtzen.
 Gero berriz bialtzen
 du arrek usoa,
 eta biurtzen zaio
 kutxara gaisoa.
 Zazpi egun osoak
 pasa ondorean,
 berriz bialdu zuen
 usoa airean,
 eta biurtzen zaio,
 ez joan zan bezela,
 baizik oliba-adar bat
 mokoan duela.
 Urak joanak zirala
 Noek ikusirik,
 bere-berealaxe
 irten zan kutxatik.
 Orobat irten ziran
 an zeuden guztiak,
 gizon, andre, egazti
 ta animaliak.
 Aldare bat baitzuen
 bertan an ifiñi,
 Noek Jaunari zion
 ofrenda eskañi.
 Jaunak esaten dio:
 «Noe, aurrera nik
 ez det akabatuko
 onela jenderik.
 Odoiakin zerua
 estaltzen danean,
 jarriko
 da odoi artean,

eta oroituko naiz
ura ikustean
zer itz eman dizudan
gaurko egunean».

VII

Noek aldatu zuen
lenengo mastia,
ardoak utzi zuen
gaisoa ordia.
Bederatzi eun urte
Noe izatera
allegatu izan zan,
ta, oiez gañera,
beste berrogei ta amar
ongi kunpliturik,
beste mundura joan zan
mundu onetatik.

VIII

Onen iru semeak
Jafet, Sem eta Kam,
iru alderditara
zabaldu izan ziran.
Ubeldeaz azturik,
gero ondorengoak
ziran lengo gizonak
baño okerragoak.
Adoratutzen zuten
oiek iguzkia,
ta, onetzaz gañera,
berriz illargia;
beren Jaungoiko onaz
betiko azturik,
bizi ziran abere
batzuek egiñik.
Alde bat utzirikan
beren gurasoak,
ziran gezurti andi

ta lapur osoak,
okerragoa dana,
gizon iltzalleak,
itz batean, maldade
guztien zaleak.

IX

Or emen baziraden
zenbait gizon prestu,
Jaungoikoaz oraindik
ez ziranak aztu.
Oien artean zan bat
zeritzana Abran,
au Semiren kastako
gizon justu bat zan.
«Abran —esaten dio
Jainkoak zerutik—,
atera bear dezu
zuk zure etxetik,
utzirika alde bat
gaur dezun erria,
billatu bear dezu
beste bat berria,
emango dizudana
bertatika zuri,
zure umeai ta
ondorengoai.
Oiek izango dira
ezin konta ala,
zergatika nik, Abran,
naiko dedan ala;
eta izango zera,
nik onela naita,
mundu onetan asko
nazioren aita.
Zure kasta izango
da, Abran, munduan
ainbeste non diraden
izarrak zeruan».

X

Abran zartu zan guztiz;
Sara emaztea
abrik gabe zegoan,
ez baitzan gaztea.
Jaunak esaten dio:
«Abran, zuk oraindik
abra izango dezu
zure Saragandik».
Au aditu eta da
Sara farraz asten,
ez bait-zuen Jaunaren
promesa sinisten.
Orra non zaion Jauna
guztiz asarratzen,
eta arras gogorki
dio itzegiten,
eta, zeren Abranek
siñistatu zuen,
izan zuen seme bat
bi urte baño len.

XI

Jainkoak ikusteko
Abranen fedea,
esaten dio: «Abran,
il beak semea;
sakrifikatu beak
nere izenean,
nik esango dikadan
mendiaren gañean».
Isak zuen izena,
ta mutil gaztea
zan denbora onetan
Abranen semea.
Abran, fede andiko
gizona izanik,
prestatzen da joateko

semea arturik.
Il eta erretzeko
egurra gañean
semeari berari
para zionean,
aitak artu zituan
bere eskuetan
ezpata eta sua,
gaisoak, benetan.
Mendi alderontz biak
joaten asten dira,
eta dio semeak:
«Aita, emen dira
egurra eta sua,
baña aberea
non dezu zuk iltzeko,
aitatxo nerea?».
Abranek erantzuten
dio semeari:
«Gauz ori, semetxoa,
utzi Jainkoari».
Esandako lekuan
jarri ziranean,
egurra para zuen
aitak aldarean;
lotu eta gañean
Isak ifiñirik,
iltzeko Abran prest zan
ezpata sarturik.
Onetan: «Abran, Abran,
ez eman golperik!
—aingeru batek dio
deitutzen zerutik—;
Jaunak zure fedea
gaur ezagutu du,
eta mutiltxo orri
utzitzea nai du.
Prest ziñan zu iltzeko
gaur zure semea,

Jaunari erakusteko
diozun fedea;
onek ez du utziko,
ez, bere aldetik,
zure fede bizia
sari gabetanik».
Atzerontz begiratzen
du gero Abranek,
ikusten du daukala
bertan sasi batek,
lotua belogoke
bezela, nasia
adarretatik
eta bere-bereala du
illetik aria;
bere-bereala du
sasitik askatzen,
eta dio Jaunari
au sakrifikatzen.

XII

Abranek Eleazar,
etxeko mutilla,
bialtzen du Isaken
emazteki billa,
kameluak emanik
ongi zamatuak,
ez zitzan ark eraman
utsik bere eskuak,
eta eman zitzaizkan
nobi andreari,
aren aita-jaunari
eta amandreari,
arkitzen ziran emaitz
onenetakoak,
okasioak nai oi
zuen bezelakoak...
Mesopotamiara
Eleazar joanik,

putzu baten ondoan
zegoan jarririk.
Arratsaldeko bata zan
eta berandua,
andreak ur billa joan
oi ziran ordua;
eta egiten dio
otoitza Jaunari:
«Jauna, eman zadazu
grazia zuk niri:
ura ematen didan
neskatxa gaztea,
izan dedin Isakek
beaun andrea».
Andik piska batera
Rebeka ederra
putzura dijoa
arturik pegarra;
eta pegarra urez
bete zuenean,
Eleazar joan eta
jartzen zaio aurrean,
eta esaten dio:
«Ur piska bat eman
beaidazu, neskaxa,
nik edan dezadan».
«Ori edazu» dio
Rebekak, ta bertan
pegarra uzten dio
beraren oñetan;
eta etzan onetan
neskatxa gelditu,
kameluari ere
zion ofrezitu;
Rebekak egin zuen
eskañiarekin,
Eleazarrek zuen
nai zuena jakin.
Belarriko urrezkoak

eta besakiak
 Eleazarrek ditu
 ateratzen biak,
 eta ematen dizka
 biak Rebekari,
 «Noren alaba zera?»
 galdeaz berari.
 Galdetzen dio ere:
 «Aitaren etxean
 lekurikan izango
 det nik arratsean?»
 «Batuelen alaba
 —dio— naiz, gizona,
 ta Abranen anaia
 da berriz aitona.
 Bada gure etxean
 toki bat ederra,
 eta kameluentzat
 lasto ta belarra».
 Eramaten du bada
 berekin etxera,
 eta daramakio
 zer jana maiera.
 Eleazarrek berriz
 ark zer zekarren
 aitari ta amari
 bertan esan zien,
 otoitzen zituela
 zuena eskatu
 ez ziozatela arren
 inñolaz ukatu.
 Biak erantzun zuten:
 «Gauza egiña da,
 zergatik Jainkoaren
 borondatea da;
 eta, au egia dala
 nola bait-dakigu,
 ezin Jaunari kontra
 egingo diogu.

Ona emen Rebeka;
 gure naiarekin
 bijoa ezkontzera
 Isak onarekin».
 Eleazarrek bertan
 diezte basoak
 ateratzen urrezko
 ta zillarrezkoak;
 ta ematen diozka
 gero Rebekari
 guztizko soñ ederrak,
 ditzan berak jantzi.
 Orobat aren ama
 eta anaiari
 beren erregaloak
 ziezkan eskañi.
 Gauza oien ondoren
 ifñirik maia,
 guztiak egin zuten
 beren bazkaria;
 eta Eleazarrek
 biaramonean,
 lo egin ta oietik
 jaiki ziranean,
 gurasoai die
 onela esaten:
 «Nagusia dagokit
 niri itxodoten,
 eta egin zazute
 gaur zuek alegin,
 nere etxe aldera
 lenbailen joan nadin».
 Erantzuten diote
 alaba deiturik:
 «Galdetuko diogu
 dadukan esparik».
 Deitu zuen Rebeka,
 eta etorri zan,
 galdeturik nai zuen

gizon arekin joan.
 Baietz esan ondoan,
 bere inudea
 emanik, esan zien:
 «Zuen biajea
 egin dezala Jaunak
 guk nai beziñ ona;
 adio, alaba, ta
 adio, gizona».
 Isak an paseatzen
 kanpoan zebillen,
 orra non kameluak
 ikusten dituen.
 Eta Rebeka, berriz,
 Isak ikusirik,
 jaisten da salto batez
 bere kamelutik,
 eta Eleazari
 asten da galdetzen:
 «Zein gizon, Eleazar,
 det nik an ikusten?».
 Eleazarek dio:
 «Nere nagusia».
 Estaltzen da bertatik
 Rebeka guztia.
 Nagusiari zaio
 Eleazar asten
 biajean gertatu
 zaiona kontatzen;
 Isakek sartu zuen
 Rebeka etxean,
 eta, an sarturika
 ura ikustean,
 bere pena andia
 gitxitzen asi zan,
 bada egun aietan
 aren ama il zan.

XIII

Lenengo aurgitetik
 Rebeka andreak
 bi aur egin zituen,
 ta biak semeak.
 Esau zuen izena
 bietan zarrenak,
 eta Jakob bigarren
 edo gazteenak.
 Lenbizia jaioa
 zan illez betea,
 larru ederrekoa
 zan berriz bestea;
 Esau lenbizikoa,
 eiztari andia;
 Jakob bigarregoa,
 ona ta ezta.

XIV

Egun batez zeukala
 bere eltzekadia
 Jakobek sukaldean
 ederki egosia,
 Esau etortzen da
 etxera kanpotik,
 eta, ikusten zanez,
 arras nekatu-rik;
 eta esaten dio
 Jakobi: «Ekark ik
 eltzekaria niri;
 niatork nekatu-rik».
 Eta Jakobek berriz
 dio erantzuten:
 «Emango diat baldin
 badirak ematen,
 zarren aizen partetik
 dekan deretxoa:
 ire primotasuna

ta maiorazkoa».
 Esauk dio erantzuten
 bertan itz oiekin:
 «Bai, bai, emango diat
 atsegiñarekin».
 Jakobk esaten dio:
 «Kondizio onekin:
 emen bertan bear dek
 juramentu egiñ».
 Esauk an egin zuen
 bertan juramentu,
 eta maiorazkoa
 Jakobk zuen artu.

XV

Esau bere aitaren
 zan guztiz maitea,
 Isak zalako guztiz
 eizaren zalea.
 Rebekak berriz Jakob
 zuen maiteago,
 Esau baño zalako
 Jakob gazteago.
 Isak txit zartu zan ta
 gañera itxutu,
 eta Esauri zion
 egun batez deitu:
 «Esau —esaten dio—,
 joan beak eizera,
 ire armak arturik,
 zerbait ekartzera;
 ekarri eta gero
 ongi konpondurik,
 ederki jan dezadan
 eiz arretatik nik,
 nadiñ baño lenago
 beste mundura joan,
 nere bendizioa
 dizakadan eman».

Itz oek aditu ta
 Esau bertatika
 eizera atera zan
 armak arturika.
 Nola izkuntz au zuen
 Rebekak aditu,
 bereala Jakobri
 izan zion deitu;
 eta esaten dio:
 «Jakob, artegitik
 antxume bi ekaitzik
 gizenenetatik;
 konponduko dizkiat
 nik nere erara,
 ire aitari gusta
 oi zaizan gisara;
 eramango diozkak
 ongi konpondurik,
 eta bendizioa
 iri emango dik».
 Jakobk bere amari
 dio erantzuten:
 «Ni ori egitera
 ez naiz atrebitzen;
 zuk badakizu, Esau
 da illez betea,
 beste aldetik naiz ni
 illerik gabea.
 Aitak ikuitzen banau,
 koleran guztia
 nere kontra jarriko
 zait irakazia.
 Naitasunaren orde
 orduan bekaitza
 izango dit, ta etzait
 faltatuko gaitza».
 Rebeka bere artan
 dago firme beti,
 eta esaten dio

bere semeari:
 «Nere gain artzen diat
 baldin bada gaitzik;
 egin zak nere esana,
 ez izan beldurrik».
 Jakobk ekartzen ditu
 joan ta antxume bi,
 eta biak diozka
 ematen amari.
 Onek konpontzen ditu
 bere-bereala
 Isaki gustatu oi
 zaiozkan bezala.
 Esaturen arropakin
 du Jakob jantzitzen,
 lepo-espua larruz
 diozka estaltzen.
 «Oa —dio— aitagana,
 egiok eskeñia,
 orra asko gustatzen
 zaion janaria».
 Joaten da bada Jakob,
 ta bere aitari,
 esan bezala, dio
 egiten eskeñi.
 Aitak galdetzen dio:
 «Esan zak; i zein aiz?».
 Jakobk esaten dio:
 «Jauna, ni Esau naiz;
 primua naiz, egin det
 zuk agindua nik,
 altxa zaitez dezazun
 jan nere eizetik».
 Aitak esaten dio:
 «Zer? Esan zadazu:
 orren laister zuk eiza
 billatu didazu?».
 «Bai —dio—, aita, laster
 det eiza nik bildu,

zergatika Jainkoak
 ala nai izan du».
 Isakek dio berriz:
 «Zu primua zera?
 Atoz, ikusi zaitzadan,
 atozkit onera».
 Joan eta ikuitzen du,
 ta dio esaten:
 «Boza Jakobena da,
 ez det nik dudatzen;
 baña zure eskuak,
 ikuitzen dedanez,
 Esauenak dirate
 beterikan illez».
 Au esan ta Jakobi
 eman zion laztan,
 eta primu egiñik
 bertan gelditu zan.
 Esauk gero aitari,
 eiza ekarririk,
 eskañi izan zion
 berak konpondurik.
 Isakek arriturik
 dio: «Zeñek niri
 konponduta aristian
 dit eiza ekarri?
 Onek du, didanean
 niri eiza eman,
 nere bendizioa
 berekin eraman».
 Au aditu ondoan,
 Esauk negarrez
 betetzen du etxea
 eta deadarrez,
 iraz beterik eta
 koleraz guztia,
 kendu nairik aiten da
 Jakobri bizia.

XVI

Rebekak ikusirik
 Jakobren perilla,
 «Zoaz —esaten dio—
 osabaren billa;
 Laban dezu osaba,
 ta aren etxea
 zurea bezelaxe
 da, nere semea.
 An biziko zerade
 deskansuz pakean,
 anaiaren kolera
 joan dedin artean».
 Isak eta Rebekak
 biak bialdurik,
 Mesopotamiara
 irten zan etxetik.
 Bidean zijoala
 zanean nekatu,
 zuen buru azpian
 arri bat paratu.
 Loak artu ondoan
 zuen eskallera
 ikusi ametsetan
 zerutik lurrera;
 baita ere zituen
 ikusi gañera
 aingeruak ibiltzen
 gora eta bera;
 aditu ere zuen
 Jauna itzegiten
 ziola zerutika
 onela esaten:
 «Jakob, zure aitaren
 Jaungoikoa naiz ni,
 eta emango dizut
 lur ori nik zuri,
 orain lo egin dezun

lur ori berori,
 eta zuri bezela
 ondorengoai;
 beti izango nazu
 ni zure aldetik,
 guardi egingo dizut
 beti ta non-nai nik;
 zure etxera zaitut,
 bai, nik biurtuko,
 ta ondasun guztiaz
 zaitut nik beteko;
 ta nazio guztiak
 dira zuregatik
 geldituko ondasunez
 osoro beterik».
 Jakobk, bere lotatik
 zanean esnatu,
 zuen berealaxe
 Jauna adoratu.
 Mesopotamiara
 allegatutzean,
 Jakobk ikusten ditu,
 putzu-bazterrean
 jarririka daudela
 faza ederrean,
 iru artalde eta
 irurak lurrean.
 Begiratu utsarekin
 erraz zan ikusten
 putzu artatik ura
 zutela edaten;
 baña zeukan gañean
 arri bat andia,
 eta ala zegoan
 putzua itxia.

SAKRISTAU ZAR BATEN DEABRUKERIA

Zer deabrukeria
zaio bururatu?
Batista adin orretan
dua ezkontzera?
Aur jaio, gizon bizi,
aurtxo biurtzea,
orra ekusten danez
gure suertea.

Iya larogei urte
dituen gizonak,
ez du andrerik bear,
baizikan salda ona;
gaztetako txingarrak
sentitzen baditu,
ur freskoa edanaz
itzali bear ditu.

Lanparak, itzaltzera
dijoan orduan,
llamarak bota oi ditu
argira moduan;
baña dira llamara
akabaerakoak,
ez olio geiegik
emanikakoak.

Dabidek zartu eta
Sunamit artzeko
esan zuen zuela
oñak berotzeko.
Batista, adin orretan
dek askoz ohea
Palenciako manta,
ez andre gaztea.

Ez badik gauza orrek
erremediorik,
ez dezak beintzat egin,
al badek, semerik;
esnatzen aizenean
goizean lotatik,
ostikoka bota zak
andrea aldetik.

Ez adilla fiyatu
llamara oietan,
ondo konserba itzak
ere erraietan;
kanpora ateratzen
enpeñatzen baaiz,
otzak illik txit laister
lurperatuko aiz.

ZENBAIT IPUIREN BESTE ERA BAT

ZAKUR BIAK

Sultan, zakur ausarta ta jale andia,
 zan bezin luze, zetzan lurrean jarria,
 begiak armaturik gurrinka egiñaz,
 eta bizkitartean arister bat janaz.
 Pinto, bere laguna, gurrinka aritzean,
 badijoa ta jartzen zaio aldamenean.
 Arriturik guztia asten zaio esaten:
 «Esker ori nausiari diok gaur ematen?
 Ez aiz oroitzen zenbat gaituen maitatzen?
 Nor diabruk eman dik iri burutara
 ari-isterra artzera joatea espensara?
 Oroit ari aizela zakur famatua,
 pare gabe noblea, eta ez katua.
 Utzi zak, Sultan, utzi isterra lenbailen,
 zintzilik ipintzeko zegoan tokian len.
 Ez dik oraindik falta txit zati andirik,
 ez ditek pensatuko jan diokala ik.
 Katuen bati kulpa ziotek botako,
 ire fama onela dek ongi gordeko».
 Batere ez dio egiten Sultanek kasorik,
 aristerrari dio ekiten gogotik.
 «Mutil, utzi akiok, bestela nausiak
 puskatuko zizkiguk gaur ezur guztiak;
 egurra jatxiko dek gure bizkarrera,
 ez bagiaitzik botatzen ilita ibaiera.
 Mereziko diagu edozein kastigu,
 baldin bera koleran ipintzen badegu.
 Emateko ainbeste mesedeen eskerra,
 ostuko ion bada ariaren isterra?».
 Onela Pinto jaunak omen zion itzegin,
 ta ara zer erantzuera Sultanek zion egin:
 «Pinto, guztiz ederki dirak ik itzegin,

baña gelditutzen nak ni duda batekin;
 esan zak: baldin uzten badet ister au nik,
 ez dek berealaxen artu ta jango ik?».
 Beñere konsejuak ez dute indarririk,
 irteten badirade gaiztoen aotik.

ERREMENTARIA TA TXAKURRA

Errementari batek, kanpoan zanean,
 etxe-zai zeukan beti txakur bat atean.
 Egun batez lapurrak atzeko aldetik
 sartu ta ostu zuten dirua kutxatik.
 Oartu zan orduan errementaria
 ostu zutela kutxan zan diru guztia,
 burua galtzen du ta, arturik makilla,
 etxe guztitik dabill txakurraren billa.
 «Atorkit onontz, Turko, ator onontz!», dio;
 txakurrak bereala obeditzen dio,
 eta dijoakio belarriak bean,
 burua makur eta buztana anka-pean.
 «Turko —dio nagusiak—, zertarako aut nik?
 Ez diok etxeari egiten konturik.
 Sutegiko malluak ez aute esnatzen,
 sukaldeko soñuak laister au ernaitzen;
 eguardi ta arrats, maian ni jartzean,
 an aukat falta gabe txut aldamenean.
 Ikusi gabe ago nere sutegia,
 ozta ezagutzen dek ire nagusia.
 Markesen bat al aiz i, bestela kondea,
 egoteko alferririk ta beti asean?»
 Itz oiek esan eta, Turkok, ikustean
 nausiaren egurra zuela gañean,
 igas egiten du ta dio urrutitik,
 bada arkitu zuen atea itxirik:
 «Zer? ni baño geiago al dira kondeak
 bizitzeko alferririk ta beti asean?».
 Turkok au esan zion ain asarratua,
 ain kolera aundian, ain amorratua,

non ikaratu zuen bere nagusia,
 ipiñi ziolako mutur itsusia.
 «Jaiotzez —dio Turkok— daukat aditua
 berekin dakarrela nork bere patua.
 Txakurrena nai dezu zuri esatea?
 Ona bada: jan ta lo, bestela katea.
 Ez diot, nere ustez, infortxori eman,
 ez orain eta ez len, nigatik zer esan.
 Lapurrak sartu dira atzeko atetik,
 aurrean nindaukazun, zer kulpa daukat nik?».
 Au da esan ziona berriz txakurrari:
 «Oiek guztiak dira, Turko, erausiak,
 akabatu ditzagun gaur gure auziak.
 Badakizu zuk dala etxe au nerea,
 nai det bada bertatik emendik joatea;
 on da ikus dezazun, Turkotxo, gaur bertan
 nola bizi diraden beste tokietan». Irten
 zan bereala txakurra etxetik,
 nagusia utzirik diru gabetanik;
 baña guztiz kontentu, zeren egun artan
 itorik uste zuen gelditu an bertan.
 Turkok bere aldetik ez zuen penarik,
 laxo zebillelako nausi gabetanik;
 ordean egun asko igaro baño len,
 laxotasuna zer zan ezagutu zuen:
 goizetik arratsera kontentuz beterik
 zebillen arat-onat egin gabe lanik,
 baña nola zimurtzen zijoan sabela,
 dio: «Ezin biziko nak beti onela». Asten
 da atez ate, ta etxe batean
 sartzen da barrena ta dago sukaldean,
 jaten ematen diote eta arratsean
 etxe-zai uzten dute atzeko atean.
 An egon bear zuen gau guztian ernai,
 baldin makillaz joka ez bazuen ill nai.
 Ikusi zuenean bizi-modu ura,
 esan zuen: «Ez naiz ni emen egon gura». Irten
 ta sartutzen da beste etxe batean,
 eutsi eta ipintzen dute an katean;

jiraka ta biraka goiz guzti guztian
 egunoro zebillen torna-burruntzian.
 Ez zitzaion iduri txit gogorra lana,
 baña bai ikusi ta ezer ezin jana;
 batez ere linburtzen zuen, arikiak
 burrunztitik botatu oi zuen usaiak.
 Inolaz ezin zuen bizi au eraman,
 iges egiten du ta ez daki nora joan.
 Badabill orrotz-onontz karrikaz karrika,
 eziñ arki dezake inon etxerika.
 Sartzeko egiten du askotan alegiñ,
 baña jarraitzen diote erratz-makillekiñ;
 onela dabilela, Turko azkenean
 gizon zar itxu batek artzen du etxean.
 Nausia asten zaio festa asko egiten,
 txutika ipiñi ta dantzan erakusten.
 Txakurra eroturik zegoan guztia,
 topatu zualako alako nausia.
 Nekeak ekartzen du jateko gogoa,
 arratsean gose zan txit Turko gaisoa;
 gosea kendutzeko, aren afaria
 izan zan arto-zaiez egindako ogia.
 Usai egin ta Turko zijoan atzera;
 itxuak deitzen dio: «Atorkit onera!». Turkok
 ikusi zuen zabalik atea,
 indarka autsi nairik asten da katea;
 baña itxuak zeukan gogorki loturik;
 ez zan inolaz ere igesi joaterik.
 Makil-joka itxuak zuen elbarritu,
 intziriaz gaisoa antxen zan gelditu,
 esaten zuelarik bere barrenean:
 «Ez banintzan kontentu lenengo etxean,
 gosez ill bearco det eta makil-pean.
 Itxu zakur-iltzalle madarikatua,
 ire eskuetan dek gaur nere patua.
 Ongi bertatu zaidak, izanik txakurra,
 nere nausi onentzat ninduan makurra.

Ikus bezate nigan nere antzekoak
zer azken pin daukaten ni bezelakoak,
sinisturik txakurren zori ona dala
izatea etxean beti sei leiala».

BELEA ETA AXERIA

Aritz mehe eta luze baten gain-gainean
bele bat ikusi dut gan dan egunean.
Bere mokoan zuen gasna bat andia,
borda-leiho batetik ebatsi berria;
axeri bat ialki zen oihanen artetik,
eta iragaiten zen aritzen azpitik;
fite zuen gasnaren usaia senditu
eta gorat begira bertan zen gelditu.
Ikusi zuenean ain gasna andia,
ebastea zen aren desira guzia.
Dago aritz azpian gaisoa geldirik,
gasna nola ebatsi zein asmatirik.
An gorat igaiteak, bere artean dio,
igaiten banauk ere ez dik deus balio,
zeren, nik nai banuke arganat gorat ioan,
gasna belearekin ioanen duk airean;
zerbait bertze gauzarik bear duk asmatu;
ba, ba oraindika zaidak gogoratu;
ene gogoratzea anitz ederra duk;
beleak daukan gasna sarri nerea duk.
Bertatik asten zaio beleari deitzen:
«Aspaldian, maitea, ez zaitut ikusten;
sinistatu nazazu, zeren diot zinez,
pena andi bat nuen ote zeunden miñez.
Ez da denbora asko guk gure etxean
erraten genduela elkarren artean:
Lastima izanen da auzoko belea,
orren gazte delarik, gaisoa hiltzea.
Sinistatu nazazu: dudarika gabe
egaztien artean zu zare errege,
luma bezin ederra badezu kantua;

ala dezun edo ez or dago kontua,
zeren guk ez zaitugu aditu kantatzen,
behinez zure kantua ez naiz ni oroitzen».
Aditu zuenean laudorio ezta,
orra nun zorutzen dan belea guztia.
Kantatzeko idiki ondoren mokoia,
aren gasna lasterka lurrera an doa.
Axeriak irriaz omen zion deitu:
«Orren kantu ederrik ez dut nik aditu!
Yinko onak dizula zuri osasuna,
zure kantu ezta, zure edertasuna.
Anitz kontent izanen naiz nere aldetik,
sabela beterika nik zure mokotik».
Axeria an gan zen bere gasnarekin,
gelditurik belea sabel utsarekin.
Laudorio falsoa duenak sinesten,
onelako enganoak ditu eramaten.

EULIAK ETA EZTIA

Agirian badago, berekin eztiak
bereal an ditu millaka euliak.
Jaten asitzen dira ain nabarbendurik,
non gelditu oi dira preso oñetatik.
Au berau gertatzen da, naiz izan guria;
ori aberetxoan itsumen andia!
Laster galdu oi dute gaisoak bizia,
batetan irintxi naiz janari guztia.
Au egiten balute euliak bakarrik,
ez litzake, kristabak, zer izan penarik;
baña gizonak ere, abereen gisa,
begiak itsuturik munduan gabiltza,
janean, edanean osasuna galtzen,
geiegi biziz beti bizia laburtzen.
Eskarmenta gaitzen eulien buruan,
lezioak artuaz al degun moduan.
Luzaro eta ongi nai badegu bizi,
gaztetandik beagu zentzuz ongi jantzi.

ARTZANORA ETA OTSOA

Otsoak, zijoala bein mendia gora,
 topoz-topo arkitu zuen artzanora.
 Gelditzen dira biak elkarri begira,
 ez bata, ez besteak, ez nairika jira.
 Egoteaz bakoitza nekatu zanean,
 beldurra zeukatela lotsaren ordean,
 asi ziran egiten elkarri agurra,
 lenbizia otsoa, azkena zakurra.
 «Goiz abill, mutill —dio otsoak esaten—,
 ez aut nik maiz onela bakarrik topatzen,
 artaldea utzirik mendi oiek gora;
 Zer pensamentu-mot gaur zaik iri gogora?».
 «Pozik esango diat —artzanorak dio—,
 nere pentsamentuak deus badu balio;
 etorri nauk, ni, mutill, gaur ire bidera,
 erakeri andia dala esatera
 beti gu ibiltzea elkar persegitzen,
 eta lepo ondolik letagiñak sartzen.
 I aizen bezin mutill gogorra izanik,
 ez ioke ardiai egin bear gaitzik;
 aitor zak dala gauza txit lotsagarria
 otsoak izatea etsaitzat ardia.
 Iretzat dituk askoz kontrasta obeak
 artz eta kata-motzak eta basurdeak.
 Au egiten bauke, etsairika gabe,
 izan gindezkek biok egun onen jabe».
 Arrazoi aundia dek —dio erantzuten—,
 eta bertatik diat nik itza ematen
 ez dituztela ardi eta arkumeak
 beteko berriz nere tripako esteak».
 Onela itzeginik bi adiskideak,
 joan ziran segituaz atzerontz bideak;
 baña, utzirik artzak eta katamotzak,
 otsoak sartzen zizten ardiai ortzak.
 Maiz badirade ere sermoiak aditzen,
 jatorrizko griñai ez oi zaie uzten.

* * *

Artzaiak zeukazkiten mendian zepoak,
 otso gaizto andi bat arrapatzekoak;
 artzanorak zebiltzan gañera or-emen,
 non ta nola otsoa atzemango zuten.
 Onek jaten zizkaten ziran arkumeak,
 eta arras galtzera zoaien artaldeak.
 Otsoak ta artzanorak elkar topoz-topo
 egin ondoren, daude nork nori erasoko.
 Biak ziraden guztiz mutil balienteak,
 faltarika egiten ez zien korajeak.
 Esaten dio otsoak: «Mutill zertarako
 zioagu elkarri orain erasoko?»
 Obea dek guretzat askozaz pakea,
 ez burruka asi ta elkar puskatzea».
 «Arrazoi dek —zakurrak dio erantzuten,
 eta modu onetan dio itzegiten—:
 Niri iduritzen zaidak gauza itsusia
 orrela ibiltzea otso indartia
 iltzen bildots umil ta kulparik gabeak,
 ta galtzera botatzen arras artaldeak.
 Badituk basoetan artz ta basurdeak,
 ik dean famarentzat askozaz obeak.
 Ez dituk, mutill, berdiñ ire letagiñak
 arkume ikarakor gaisoentzat egiñak.
 Zenbat eta etsaia izan gogorrago,
 anbat gure fama dek askoz andiago.
 Ez dik sekulan, mutill, ire balentia
 ibilli bear iltzen bildots ta ardiak;
 ori dek beldurti ta ergalen kontua,
 aitortuko dek dala au ezin ukatua».
 Arrazoa zuela txoilki aitorturik,
 otsoa apartatu zan artzanoragandik.
 Jakiten dute artzaiak egin zan pakea,
 ikusten dute doala galtzen artaldea,
 zeren ez dio uzten otsoak griñari,
 jaten dizte egunean bildots bat edo bi.
 Amorraturik jartzen dirade gaisoak,
 saldu dituelako zakur pikaroak;

artzen du eskuan batek bere garrotea,
 besteak makilla ta besteak katea;
 erasotzen diote guztiak batetan,
 ez dago zer esanik batere onetan;
 ain gogotika dute astintzen zakurra,
 non austen diozkate anak ta bizkar-ezurra.
 Otsoak ez bazuen ebatsi bildotsik,
 arrazoi zan bezela, geiago artaldetik,
 ez ziraden makilla eta garrotea
 puskatuko, ez ere burnizko katea,
 zakurrari gañean ezur ebakitzen,
 eta gizagaixoa joka illik uzten.
 Baña otso gaiztoak, pakea azturik
 eta betiko grñaz arras garaiturik,
 jaio ala arkume zuen arrapatzen,
 eta artalde guztiak zijoan akabatzen.
 Grña gaiztoak badira gaztetandik artzen,
 bizia dan artean ez dirade uzten.

MENDIAK AURGITEN

Turmoiak ortik eta tximistak emendik,
 zeuden jende guztiak ikaraz beterik,
 pensatzen zuelarik nork bere buruan
 azken juizioa ote zan orduan.
 Dakazkite onetan zorion berriak,
 aurregiten daudela auzoko mendiak.
 Ikarak utzi eta jendea zegoen
 zerk aien sabeletik jaio bear zuen.
 Noizbait badator bada lasterka gizon bat,
 jaio dala esanaz sagu txikitxo bat.
 Au da gertatzen dana askotan munduan
 gauza miragarri bat uste dan orduan.
 Urrutiko intxaurrak soñuak andiak
 egiten oi dituzte, izanik txikiak.

AIZKORA ETA KIRTENA

Egurgille bat zoan mendiak barrena,
 eta galdu zitzaion aizkora-kirtena.
 Berri bat egiteko arbolai zien
 adartxo bat eskatu; eman nai ez zien.
 Arteak zeña bait-da asko bizi naia,
 kupiturik ematen dio kirten-gaia,
 ustez ezaguera izango ziola,
 eta beñere gaitzik naiko ez ziola;
 baña kirten berria ozta zion jarri,
 golpeka azten zaio bertan arteari.
 Orduan arteari ziozkan lizarrak,
 guztia larriturik, egin deadarrak,
 esaten ziolarik: «Narratzar astoa!
 Ez diguk gaur ik egin serbitzu gaiztoa!
 Igandika asi dek eskerrak ematen,
 ire astakeria ongi dek pagatzen;
 ala ere bakarrik pagatzen bauke,
 gaitz erdia besterik izango ez uke;
 baña, lastima dana, baso au guztia
 geldituko dek sarri arras ebakia».
 Etsaiari laguntza dionak ematen,
 orrelako eskerrak oi dizkik izaten.